

EL 23-F A MANRESA:

RESPOSTA POLÍTICA I RELAT DE LA PREMSA LOCAL

Autor: JOAN
JUNYENT LLOPART



Treball de Recerca
Tutor: Jordi Pons Pujol
Curs 2023/2024
INS Pius Font i Quer
2n Batxillerat A

Ajuntament de Manresa, Sala
de Plens. 24 de febrer de 1981.

Agraïments

En primer lloc, m'agradaria agrair al meu tutor Jordi Pons Pujol, pel seu acompanyament durant l'elaboració d'aquest treball.

També a Francesc Padullés Esteban, Ignasi Perramon Carrió i Lluís Vidal Sixto Orozco per deixar-se entrevistar i compartir amb mi les seves vivències i records d'aquells fets.

Agrair també a la Montserrat Mestres i a la Conxita Parcerisas per facilitar-me el contacte de les persones entrevistades.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ.....	7
2. CONTEXT.....	9
2.1. Context previ al 23-F a nivell estatal.....	9
2.2. Context Local.....	13
3. QUÈ VA SER EL 23-F?.....	15
4. COM ES VA VIURE EL 23-F A MANRESA?.....	17
4.1. L'ambient al carrer.....	17
4.1.1. Com ho viuen els entrevistats.....	18
4.1.2. Resposta de col·lectius socials.....	19
4.2. Resposta política.....	21
4.2.1. L'endemà: el ple extraordinari.....	25
4.2.2. Resposta de diferents moviments polítics.....	28
4.3. La premsa manresana.....	32
4.3.1. Regió7.....	33
4.3.2. Gazeta de Manresa.....	34
5. CONCLUSIONS.....	35
6. FONTS D'INFORMACIÓ.....	39
6.1. Bibliografia.....	39
6.2. Webgrafia.....	39
7. ANNEXOS.....	41
7.1. ANNEX 1.....	41
7.2. ANNEX 2.....	51
7.3. ANNEX 3.....	61
7.4. ANNEX 4.....	66
7.5. ANNEX 5.....	66
7.6. ANNEX 6.....	68

1. INTRODUCCIÓ

En aquest treball volem descobrir i veure com el cop d'Estat fallit del 23-F va afectar a la ciutat de Manresa. Un fet de caràcter Nacional i que va tenir lloc en varies grans ciutats de l'Estat Espanyol, com es va transmetre a nivell local. Així doncs, per arribar a aquest objectiu hem de tenir clar quins són els actors d'una ciutat, qui i què conforma una ciutat. Per saber quin efecte té un fet així a la nostra ciutat cal veure tots els punts de vista de tots els sectors, és a dir, com ho viu la gent de diferents realitats socials. Polítics, sindicalistes, institucions, classes altes, classes treballadores, tots tindran punts de vista i d'afectació completament diferents. Quin ambient es respirava pels carrers i les cases aquell dia? Què va passar a la ciutat durant aquells dies? Això és el que realment volem descobrir amb aquest treball. Sempre se'ns explica el 23-F com a cop d'Estat polític i atemptat contra la democràcia del moment, però mai es fa èmfasi sobre quin impacte té a la societat, per això en aquest treball volem posar el focus en aquest punt de vista de la gent.

A mi, personalment aquest tema m'interessa molt ja que em permet descobrir i tractar temes de la meua ciutat. És a dir, veure com es va viure un moment així a la ciutat ja sigui passant des de la meua família fins al quadre més alt de la política del moment. A més, com a jove d'aquesta ciutat m'interessa conèixer el que han hagut de viure les generacions del meu passat per tal d'arribar a l'actualitat. En un moment on el debat polític torna a girar envers l'extrema dreta i autoritarismes donats a diversos llocs del món, conèixer com es van viure les hores d'incertesa que haurien pogut fer canviar la història per sempre i fer tornar a Espanya una dictadura totalitària.

Aquest treball està fet a base d'entrevistar a figures del món polític i sindical manresà. Hem pogut parlar amb dos regidors del moment, i un afiliat de Comissions Obreres. Gràcies a això, tenim de primera mà la reacció de l'Ajuntament de Manresa quan es van saber els fets del 23-F. A més, durant el treball hem anat seguint la premsa local manresana, amb els diaris com la Gazeta de Manresa o el Regió7 que eren els únics disponibles en aquell moment. Això ens ha permès descobrir més informació sobre el que es va viure a peu de carrer.

El fet de que el treball tingui una afectació local i d'un impacte a una sola ciutat fa pensar que pot ser d'interès per aquell qui vulgui conèixer el què es respirava a la ciutat de Manresa. És un treball on podrem veure alguns punts de vista sobre tot el què envolta el 23-F, tothom té un punt de vista diferent i, segurament, qualsevol que llegeixi aquest treball tindrà un punt de vista.

2. CONTEXT

2.1. Context previ al 23-F a nivell estatal

Després de la mort de Franco, el primer president espanyol, Adolfo Suárez, va ser escollit per Joan Carles I, en el seu primer any com a rei d'Espanya. Al 1977, va convocar eleccions, les quals van ser les primeres en la tornada de la democràcia. Els resultats van tornar a donar victoriós a Adolfo Suárez però aquest cop amb una Cambra Parlamentària elegida per tota la població. En segon lloc, va quedar el PSOE.

Aquí podeu veure els **resultats** de les primeres eleccions en democràcia.

Formació Política	Vots	Percentatge	Escons
Unió de Centre Democràtic (UCD)	6.310.391	34,44%	166
Partit Socialista Obrer Espanyol (PSOE)	5.371.866	29,32%	118
Partit Comunista Espanyol (PCE)	1.709.890	9,33%	19
Alianza Popular (AP) (Actual PP)	1.504.771	8,21%	16
Pacte Democràtic per Catalunya (PDPC)	514.647	2,81%	11
Partit Nacionalista Basc (PNB)	296.193	1,62%	8
Partido Socialista Popular - Unitat Socialista (PSP-US)	816.582	4,46%	6
Unió del Centre i la Democràcia Cristiana de Catalunya (UDC-DCC)	172.791	0,94%	2

Esquerra de Catalunya (EC)	143.954	0,79%	1
Euskadiko Ezkerra (EE)	61.417	0,34%	1
Candidatura Aragonesa Independent de Centre (CAIC)	37.183	0,20%	1
Candidatura Independent de Centre (CIC)	29.834	0,16%	1

Figura 1. Graella amb el resultat de les eleccions del 1977. Extret del ministeri de l'interior.

Després d'aquests resultats, Adolfo Suárez va governar en minoria fins l'any 1979 que es van convocar eleccions. Durant aquest mandat, van ser clau les reformes que van dur a terme per recuperar la normalitat com a Estat Democràtic, entre aquestes reformes hi trobem, la llei d'Amnistia, la legalització de partits censurats durant el franquisme (ex. Partit Comunista Espanyol), l'entrada d'Espanya al Consell d'Europa o el restabliment de les institucions autonòmiques com el govern de la Generalitat de Catalunya amb Tarradellas al capdavant. Tot i això, el moment amb més controvèrsia va ser a l'hora d'aprovar la Constitució Espanyola, el 1978 es va celebrar un referèndum per aprovar el projecte de Constitució. La constitució era un pas important per continuar amb la transició després de la dictadura franquista. Una constitució que al carrer va ser aprovada pel 91,81% dels votants però que al Congrés i al Senat no va rebre tants suports. Va ser aprovada amb els vots d'UCD, PSOE i 8 vots de AP (5 vots d'AP van ser en contra i 3 abstenció). En canvi, ERC es va abstenir a la votació al congrés, tot i fer campanya en contra pel referèndum. Altres partits com el PNB o partits més petits van fer campanya per l'abstenció al referèndum. Per tant, veiem que dins de partits bastant pròxims històricament també hi havien diferències, mentres que per una part de l'esquerra més revolucionària s'estava a favor per acabar amb el franquisme, des d'altres perspectives es veia una Constitució dèbil i insuficient. Des de la dreta, també hi havia moltes postures, i les campanyes eren molt diferents entre elles.

Al final, la Constitució es va aprovar tant al Congrés com al Senat. Un cop aprovada, calia convocar noves eleccions ja que això és el que calia fer després d'aprovar la nova constitució. Les eleccions es van celebrar el dijous 1 de març del 1979 i el resultat va ser molt similar respecte les del 1977.

Formació Política	Vots	Percentatge	Escons
Unió de Centre Democràtic (UCD)	6.268.593	34,84%	168
Partit Socialista Obrer Espanyol (PSOE)	5.496.813	30,4%	121
Partit Comunista Espanyol (PCE)	1.938.487	10,77%	23
Coalición Democrática (CD) (Predecesor d'AP)	1.060.330	5,89%	9
Convergència i Unió (CiU)	483.353	2,69%	8
Partit Nacionalista Basc (PNB)	296.597	1,65%	7
Partido Socialista de Andalucía - Partido Andaluz (PSA-PA)	325.842	1,81%	5
Herri Batasuna (HB)	172.110	0,96%	3
Partido Unión Nacional (UN)	378.964	2,11%	1
Esquerra Republicana de Catalunya (ERC)	123.452	0,69%	1
Euskadiko Ezkerra (EE)	85.677	0,48%	1
Unión del Pueblo Canario (C-UPC)	58.953	0,33%	1

Partido Aragonés Regionalista (PAR)	38.042	0,21%	1
Unión del Pueblo Navarro (UPN)	28.248	0,16%	1

Figura 2. Graella amb el resultat de les eleccions del 1979. Font: Junta Electoral Central.

Al veure el resultat d'aquestes eleccions, veiem que els principals grups parlamentaris mantenen bastant els resultats respecte les eleccions passades. De fet, els 3 primers sumen 3 escons cada un. Això demostra que la majoria de la població espanyola l'únic interès que tenien era passar pàgina i fer una bona transició, per tant, la Constitució va ser un gran pas. Adolfo Suárez, doncs, va tornar a ser el president del govern espanyol. Aquest mandat va tenir una durada de 2 anys, del 2 d'abril del 1979 al 26 de febrer del 1981. Aquest mandat va ser protagonitzat per una continuació de la transició. Hi va haver les primers eleccions en la tornada de la democràcia, al 3 d'abril del 1977; es van constituir algunes cambres de representació d'arreu de l'estat; s'inicien contactes per l'adhesió d'Espanya a la Comunitats Econòmia Europea (CEE); es celebren referèndums per la ratificació dels Estatuts d'Autonomia del País Basc i Catalunya, en un moment on les dues nacions reclamaven estatuts propis; surt la proposta d'ingressar a la OTAN, cosa que generaria polèmica i malestar a molts partits i col·lectius de l'estat Espanyol; es constitueix el Tribunal Constitucional.

A tot això cal afegir-li una crisi industrial que ja s'arrossegava de fa uns anys, per posar-ne fre es va arribar a un consens polític i social molt gran on participaven partits, sindicats i col·lectius empresarials. Aquest pacte, que va rebre el nom de "Pactes de la Moncloa" contenien acords laborals i el sanejament de l'economia. També va entrar en vigor la reforma tributària que va permetre construir un estat del benestar molt millor que el que hi havia fins al moment.¹

Això són algunes de les mesures que van caracteritzar el govern de UCD, que va ser clau per sortir de l'estat dictatorial en que es trobava espanya. Tot i això, fruit d'uns conflictes interns del propi partit Adolfo Suárez va presentar la dimissió al rei el dia 29 de gener del 1981. A partir d'aquest moment, el partit va tenir una gran davallada de popularitat i una gran divisió interna que anys més tard va acabar matant el partit. Així doncs, a partir d'aquell moment es va obrir un període d'elecció d'un nou

¹ Veure pàgina 382 del llibre de text d'Història de segon de Batxillerat, editorial Vicens Vives.

president. Finalment, l'escollit va ser Leopoldo Calvo Sotelo. El 20 de febrer en el debat d'investidura no aconseguí la majoria necessària (176 diputats) i haurà de ser investit en majoria simple el dia 23 de febrer.

2.2. Context Local

A Manresa, i amb més força al conjunt de Catalunya, la transició no va ser una època tranquil·la. Està clar que Franco ho tenia tot preparat perquè quan ell morís, el règim continués igual. Al País Basc i Catalunya, hi va haver un gran moviment per tal de trencar amb el règim que tanta repressió va portar al país. Moltes entitats van tenir una importància molt significativa per la mobilització antifrancista a Manresa i al Bages. Sobretot Òmnium cultural però també associacions com CineClub Manresa o el Centre Excursionista de la Comarca del Bages² van jugar un paper rellevant per mobilitzar l'antifrancisme a Manresa. Aquestes entitats van formar part de l'Assemblea Democràtica del Bages, que va liderar protestes i manifestacions sota el lema global de la resta d'assemblees de Catalunya: "Llibertat, Amnistia i Estatut d'Autonomia". El 3 d'abril del 1976, es va dur a terme una manifestació encapçalada per aquesta mateixa organització des del Passeig Pere III fins la Plaça Major. "Volem Ajuntaments Democràtics" o "Llibertat, Amnistia i Estatut d'Autonomia" van ser les principals reclames dels manifestants que es van topar amb una sorpresa durant la marxa. Quan els manifestants passaven pel carrer del Born, hi va haver una gran càrrega policial i la detenció de varies persones. El 13 de novembre del mateix any una altra manifestació va ser vista al Passeig Pere III en una campanya de reivindicació del Casino, "Salvem Manresa per la Democràcia". El govern Civil no havia aprovat la manifestació en aquesta ubicació, com tampoc va acceptar altres concentracions que tan sols defensaven millores socials. A banda d'aquestes mobilitzacions, a nivell de Catalunya es van celebrar diferents manifestacions multitudinàries o vagues obreres que reclamaven la fi del sistema franquista. Amb Adolfo Suárez al govern, Catalunya va voler aconseguir les seves principals reivindicacions com la restauració de la Generalitat o la tornada de Tarradellas, fins llavors, a l'exili.

Manresa, durant la transició també s'interessava per com es podia millorar la ciutat. Un alcalde que pogués ser triat pels manresans era clau però les eleccions

² Extret del portal memòria.cat, apartat on parlava sobre actes prohibits a la transició a Manresa.
<https://www.memoria.cat/actes-autoritzats-i-prohibits-inicis-transicio/introduccio/>

municipals no van ser fins al 1979. És per això, que a la primavera del 1977, partits, entitats i associacions de Manresa van fer un Memorial Ciutadà amb tot un recull de reivindicacions i propostes que es va fer arribar a l'Ajuntament. Un dels temes més importants era la urgència de redactar un nou pla urbanístic.

A l'estiu del 1977 es va crear la Comissió de Política Municipal que estava formada per representants dels partits polítics democràtics de Manresa. "La Comissió es va crear per pressionar l'ajuntament franquista per aprovar les propostes que els fèiem des dels partits democràtics, en temes tan diversos com la salvaguarda del patrimoni, el suport a l'Amnistia i a l'Estatut, el canvi de noms dels carrers, la retolació en català, la millora dels serveis públics... Jo hi vaig ser representant el PSAN", explica Ignasi Perramon en un article escrit per ell mateix al Portal "Memòria.cat".³

El que es va reclamar més en aquesta Comissió va ser iniciar la redacció del Pla General d'Ordenació. És a dir, es va identificar la necessitat de repensar un model urbanístic per a la ciutat, ja que el que hi havia present potenciava carrers estrets, voreres petites i poques zones verdes deixant en evidència que només beneficiava a l'especulació d'habitatge. Aquest Pla General redactat entre el franquisme i la democràcia i que va ser aprovat l'any 1981 va suposar un gran pas important per la ciutat. Era un canvi radical en el disseny i la gestió urbanística de la ciutat, que posava la ciutadania de Manresa en el centre. A més, protegia els edificis d'interès històric i artístic i també el medi natural i els espais agrícoles. En definitiva, feia de Manresa una ciutat més humana i de més qualitat.

A Manresa entre l'any 1979 i el 1983, hi havia un govern d'esquerres amb Joan Cornet Prat al capdavant del PSC i amb els suport del PSUC i el PSAN. Aquest va ser el primer govern democràtic de la ciutat després de la tornada a la democràcia.

³ Extret del portal memòria.cat en l'apartat de records personals.
<https://www.memoria.cat/records-personals/el-pla-general-dordenacio-de-manresa-de-1981-un-exit-de-mocratic/>

3. QUÈ VA SER EL 23-F?

El 23 de febrer de l'any 1981 hi havia la segona sessió d'investidura del candidat Leopoldo Calvo Sotelo com a successor de Suárez. A la primera sessió no va arribar a la majoria necessària i necessitava la segona volta a majoria simple. Com hem dit la sessió estava prevista pel 23 de febrer però a quarts de set de la tarda, va ser interrompuda per un grup d'uns 200 guàrdies civils armats sota el control del Tinent Coronel Antonio Tejero. Van interrompre per la força el debat i van retenir tots els diputats i treballadors a dins l'hemicicle. Paral·lelament a això, el capità general Milans del Bosch es revolta a València amb un cop d'Estat militar. Va decretar l'estat d'excepció i va fer sortir tancs a circular pel carrer.

Milans del Bosch i Alfonso Armada van ser els militars de rang més elevat implicats en el cop d'estat, encara que el més recordat és l'Antonio Tejero ja que va ser qui va entrar a l'hemicicle del congrés cridant la frase: "Quieto todo el mundo". Tejero va pujar a la tribuna del Congrés i va disparar diferents cops en direcció al sostre. Tots els diputats es van acotar sota el seu escó. Durant el cop tots els periodistes anaven fent fotos del què passava però quan els guàrdies civils se'n van adonar, van fer entregar tots els rodets de les càmeres. Les imatges que ens han arribat, són del fotògraf Manuel Hernández de León, que va entregar un rodet en blanc als assaltants i va poder sortir amb el qual contenia les fotos de dins el Congrés.⁴

Mentres tot això passava al Congrés, Milans del Bosch despleguava les forces militars a València tal com hem explicat abans. Els militars, però, també ocuparen les instal·lacions de RTVE i van parar l'emissió durant unes hores mentre es sentien marxes militars per la Ràdio Nacional.

Al cap d'unes hores, ja es va veure que el cop no rebria suports suficients i que la cosa no aniria enlloc. Durant tota la nit hi va haver negociacions entre els colpistes i els agents de la policia Nacional, que van anar deixant marxar els diputats sense cap més intervenció. Finalment, a les nou del matí del dia següent van marxar tots els guàrdies civils que quedaven, després de firmar l'anomenat "Pacte del capó". En

⁴ Extret del portal National Geographic, Historia de España.
https://historia.nationalgeographic.com.es/a/23f-el-fallido-golpe-de-estado-de-tejero-en-espana_19164

aquest pacte, es suposava que els líders del cop es rendien si no es demanaven responsabilitats ens els rans de tinent cap avall.

Cap a la 1 de la matinada, el Rei Joan Carles I, es va dirigir al país en un missatge a la televisió. vestint uniforme de Capità General de l'Exèrcit de Terra, va enviar un missatge de tranquil·litat a tots els ciutadans i va ordenar que es mantingués l'ordre constitucional.

Els principals objectius del cop eren confusos però el què estava clar és que es volia imposar un paper rellevant de l'exèrcit al proper govern. Es volia interrompre el procés democràtic votat per tots els ciutadans espanyols.



Figura 3. Imatge d'Antonio Tejero amb una pistola a la mà al costat del seient del president de la cambra. Extret de Biblioteca Virtual del Patrimonio Bibliográfico. Llicència CC By 2.0.

4. COM ES VA VIURE EL 23-F A MANRESA?

A Manresa, com ja s'ha comentat, no va passar res explícitament. Per això, en aquest apartat veurem com es va viure i quin impacte va tenir en diferents àmbits de la ciutat. Realment, darrere la vida mediàtica sí que van passar coses a la ciutat, anades i vingudes, trucades amunt i avall, decisions d'última hora... Aquella nit va ser possiblement un mal de cap per a moltes persones que temien el retorn de l'autoritarisme al poder. Col·lectius socials, entitats culturals, moviments polítics o el propi ajuntament esperaven amb nervis com es resolía el conflicte ja que el seu futur estava en joc.

4.1. L'ambient al carrer

En aquest apartat, l'objectiu és veure com van viure el cop d'estat els manresans i manresanes. A través de les pròpies entrevistes que hem realitzat, articles, o missatges de diferents associacions de persones veurem com van respondre els habitants de Manresa.

Primer de tot, cal parlar sobre la reacció més general de la població de Manresa. Tal com diu, també, en els diaris Regió7 i la Gazeta de Manresa, l'ambient pels carrers de la ciutat era en, un principi, molt normal com si no passés res. Cal tenir en compte, que aquells anys la gent no tenia telèfons mòbils amb connexió a internet, xarxes socials, o l'agilitat que tenim ara per saber el que passa al nostre voltant, per tant, durant les primeres hores la gent feia vida completament normal. Poc a poc, els carrers es van anar buidant al saber-se la notícia, i aquí, és quan la situació ja començava a semblar anormal. Carrers buits, comerços tancats i llums de les cases oberts fins molt entrada la matinada... Les úniques persones que es veien pels carrers eren polítics, periodistes o treballadors que tornaven a casa. Per tant, en general, la resposta de la gent va ser d'esperar amb incertesa tot el que estava passant des de casa i amb un cert neguit sobre el que havien de fer el matí següent.

Al matí següent, la ciutat es despertava alleugerida. Els diaris s'acabaven en tots els quioscos i es parlava dels fets amb certa tranquil·litat i sols es comentava com una

anècdota. De fet, a partir del dia següent, els carrers tornaven a la normalitat i no semblava que hores abans hi hagués hagut un cop d'estat al Congrés.⁵

Parlant a casa, també comentaven aquesta situació. Fer vida normal, estant molt atent a la televisió. Recorden el missatge de Jordi Pujol, llavors president de la Generalitat de Catalunya, que va emetre un comunicat a través de Ràdio Nacional després de parlar amb el rei Joan Carles I.

Durant aquest treball hem pogut entrevistar en exclusiva a 3 personalitats públiques de la ciutat de Manresa. Hem pogut parlar amb Ignasi Perramon, regidor pel PSAN a l'Ajuntament de Manresa del 1979 al 1983. Més endavant, va arribar a ser primer tinent d'alcalde amb Esquerra Republicana. També vam poder parlar amb Francesc Padullés, regidor a l'ajuntament i diputat al Parlament de Catalunya per part del PSUC. Va ser regidor del 1979 fins al 1983. Per últim, també hem pogut entrevistar a Lluís Vidal Sixto, que havia estat a les Joventut Obrera Cristiana i des de fa molts anys a Comissions Obreres on també ha tingut càrrecs. Actualment, és regidor d'Ocupació i Emprenedoria, i Acció Comunitària a l'ajuntament de Manresa per ERC. Al llarg del treball, anirem agafant les seves declaracions per poder extreure el contingut. Les entrevistes apareixen completes als annexos (Annex 1, Annex 2 i Annex 3).

4.1.1. Com ho viuen els entrevistats

Ara farem un repàs de com ho van viure personalment els entrevistats i com van haver de reaccionar.

- **Ignasi Perramon**, és un dels entrevistats. Vam parlar amb ell per veure com es va viure una situació de cop d'estat dins la política però també per què ens expliqués la vessant personal. Durant la tarda, enmig de reunions, va haver de fer canvis a la seva vida. Sobretot, al voltant de la seva família. Tal com ens comenta a l'entrevista, junt amb la seva dona, decideixen passar la nit fora de casa. Ell, en un pis buit que era propietat de familiars que encara no hi vivia ningú. Va dormir al terra sobre la moqueta del propi pis. Tot i que va anar a dormir tard ja que ell era regidor a l'ajuntament i va estar immers en reunions durant tota la nit. En canvi, la seva dona

⁵ Extret del diari Regió7 en l'edició en paper del dia 26 de febrer.

va anar a dormir a casa els seus pares. Això ho van fer perquè Ignasi Perramon estava involucrat en política antifeixista i comunista, tot el contrari de la ideologia dels colpistes. Ignasi Perramon, també diu que va haver d'amagar certs documents comprometedors del moviment polític de Manresa, va amagar-ho en un petit hort que tenia a casa els seus pares.

- **Francesc Padullés**, també regidor a l'Ajuntament de Manresa, es va trobar en una situació similar a la de l'Ignasi Perramon. Va estar reunit durant hores amb la resta de regidors a l'Ajuntament de Manresa. Tal com ens explica en l'entrevista, va prendre mesures de seguretat quan va saber el que estava passant a Madrid. Va portar els seus fills a casa del seu sogre i va fer una mica de neteja de quatre coses de casa que podien ser comprometedores. A nivell col·lectiu també van haver de desplaçar arxius del partit per tal de tenir-lo sota control. Durant l'entrevista, insisteix que sobretot del què estava més pendent durant aquell vespre va ser de la ràdio, la televisió i les trucades de la gent del seu voltant.

- **Lluís Vidal Sixto**, que hem entrevistat perquè ens expliqui com es va viure el cop dins els moviments sindicals de la ciutat, estava fent el servei militar a Melilla en el moment del cop. L'entrada de Tejero dins el Congrés també va tenir repercussions dins la seva caserna ja que van haver de dormir fora amb tendes. Havien d'estar preparats per si calia qualsevol tipus d'intervenció però no hi havia cap intenció de moure res des d'allà. En tot moment estaven comunicats sobre el què passava i no van haver de fer res. Tot i així, Lluís Vidal Sixto, ens explica que tal com hem comentat abans, la reacció de la població va ser molt incerta, esperar a veure què passava a través dels mitjans de comunicació.

4.1.2. Resposta de col·lectius socials

Algunes associacions de Manresa van mostrar la seva opinió públicament i van aparèixer en les dues següents edicions del diari Regió7. El 23-F va ser tant "ràpid" que moltes entitats no es van pronunciar ja sigui per falta de temps o per por. Només n'hem pogut recuperar tres, que apareixien al diari.

- **Coordinadora de Barris de Manresa:** El secretariat de la Coordinadora va publicar un curt comunicat que va sortir al Regió7 en l'edició del 28 de febrer.

“El Secretariat de la Coordinadora de Barris de Manresa vol fer constar la seva més enèrgica protesta per l'assalt armat al Palau del Congrés de Diputats de Madrid i per les inconfessables finalitats que els assaltants es proposaven, i vol així mateix fer present que el Moviment Associatiu de Barris, ha sigut i serà en tot temps defensor de les llibertats democràtiques i autonòmiques del nostre poble, ben unit a totes aquelles forces que lluiten pels mateixos ideals.”

En aquest curt comunicat expressa el seu total rebuig al cop i referma el moviment de barris de Manresa com una espai més en defensa de la democràcia i les llibertats del poble.

- **Escola de Magisteri de Manresa:** El comunicat de l'Escola de Magisteri de Manresa, va una mica més enllà i publica aquest missatge en l'edició del dia 26 de febrer del 1981 al diari Regió7.

“Volem expressar la nostra repulsa més enèrgica davant d'aquest atemptat a les institucions elegides democràticament, i la nostra preocupació que un fet semblant pugui tornar a passar, donat que no és la primera vegada que succeeix.

Condemnem el fet que determinades institucions tinguin un poder no controlat per via democràtica que els permeti en un moment donat fer-se amos de la situació.

Exigim: -L'aplicació rigurosa de la justícia als responsables dels fets.

-La garantia per part del govern que utilitzarà tots els mitjans perquè això no torni a succeir.

Cal que reflexionem sobre la gravetat d'aquests fets.”

El comunicat és una mica més contundent que els dos anteriors ja que veiem que també exigeix justícia pels responsables i una reflexió sobre la gravetat dels fets.

- **Associació de Veïns Valldaura:** El comunicat publicat per l'AAVV de Valldaura va ser publicat al diari Regió7 en l'edició del dijous 26 de febrer. El comunicat era el següent:

“La Junta Directiva de l'Associació de Veïns de Valldaura, davant l'intent de cop d'Estat esdevingut dilluns passat, vol manifestar públicament el seu rebuig més enèrgic a aquest fet i el seu suport més decidit a totes les institucions democràtiques de l'Estat i de les nacionalitats, així com a la Constitució i a l'Estatut d'Autonomia, votades majoritàriament pel nostre poble i expressió inequívoca de la nostra voluntat democràtica.”

En la mateixa línia que la Coordinadora de Barris, l'AAVV de Valldaura publicava aquest comunicat que rebutja públicament el cop i dóna tot el suport a les institucions democràtiques.⁶

4.2. Resposta política

Després de parlar amb 2 polítics del moment hem pogut veure com es va viure des de dins les institucions. Ignasi Perramon i Francesc Padullés han respost a les preguntes que els hi hem plantejat per tal de conèixer com va afectar el cop d'estat. També vam parlar amb Lluís Vidal Sixto de Comissions Obreres (CCOO) sobre la lluita sindical i l'afectació personal que va tenir el cop. Ignasi Perramon era llavors regidor pel PSAN (Partit Socialista d'Alliberament Nacional) a l'Ajuntament de Manresa, gràcies a l'entrevista hem pogut saber quina resposta va donar aquest organisme a la ciutat de Manresa. Al Regió7 també s'hi va recollir una explicació sobre la nit que es va viure a l'ajuntament de Manresa.

Manresa, igual que la resta de poblacions de Catalunya, anava seguint amb molta por tot el què passava a Madrid. Els regidors, convocats oficialment a les vuit del vespre per l'alcalde Joan Cornet, es van reunir durant hores a l'ajuntament per pensar quina posició havia de prendre el consistori, quin paper havia de jugar, o què calia fer en les pròximes hores. Era l'ajuntament una posició que podia interessar als favorables al cop d'estat? Vindria la Guàrdia Civil a ocupar l'ajuntament? Els regidors

⁶ Extret del diari Regió7 en l'edició en paper del dia 26 de febrer.

havien de fer algun tipus de comunicat públic? Totes aquestes preguntes, i més, estaven sobre la taula.

Cal recordar que a Manresa, hi havia una important comandància de la Guàrdia Civil, a la caserna que actualment es troba mig buida, hi havia molts més agents i, per tant, tenint en compte que la guàrdia civil tenia una relació molt directa amb el cop d'estat calia estar alerta i saber què es coïa dins el cos local. La guàrdia civil era un òrgan important i la policia local manresana era recent creada i tenia poca preparació, per tant, la guàrdia civil era una de les màximes forces de seguretat de la zona.

A la tarda, mentre l'alcalde Joan Cornet escoltava el ple d'investidura va sentir, també, l'entrada dels guàrdies civils dins el congrés dels diputats. Com és natural, en un principi no sabia què estava passant. I quan encara era tot molt recent, cap a les set de la tarda, va rebre una trucada del tinent Coronel de la Guàrdia Civil a Manresa, Rafael Navarro. En la dita trucada, li va fer arribar a l'alcalde un missatge d'incertesa i por. Aquesta comunicació, doncs, va ser un fet important per a l'administració, ja que tal com ens va comentar Ignasi Perramon hi havia un cert neguit sobre la possible actuació de la Guàrdia Civil. Així doncs, aquesta trucada és un fet molt rellevant pel que va ser l'activitat durant el cop del 23-F a Manresa.

La primera reunió dels regidors va ser cap a les vuit del vespre al saló de plens de l'Ajuntament de Manresa. Durant aquesta primera reunió, l'únic que es va acordar va ser tornar a quedar cap a quarts de deu del vespre per valorar la situació ja que consideraven que era massa d'hora per parlar d'alguna cosa. Molts regidors abandonaven l'edifici però alguns es quedaven dins escoltant els mitjans de comunicació o reunits amb diferents col·lectius i persones. A quarts de deu, els regidors van tornar a reunir-se, tot i que, cada cop que arribava una nova informació anaven postposant la reunió i calia anar revaloritzant la situació. Quan després de moltes hores, es va començar a veure que la cosa anava cap a millor, es va optar per fer un comunicat conjunt entre partits i sindicats de la ciutat. Finalment es va redactar un comunicat pactat entre tots els membres de les reunions que l'alcalde llegiria a la Ràdio Manresa i que sortiria en les pròximes edicions dels diaris de Manresa. Un cop fet tot aquest procediment, tots els presents es van quedar al despatx de l'alcalde escoltant el missatge del Rei a la població espanyola.

L'endemà, regidors i alcalde repassaven la premsa de bon matí per veure com havien succeït tots els fets i ben d'hora al matí es va convocar un ple extraordinari per aquell mateix vespre per tal d'acabar de parlar de l'assumpte.

Ignasi Perramon ens va explicar detalladament com van anar les coses dins el consistori a l'entrevista que li vam fer (vegeu l'entrevista sencera als annexos).

Jo vaig anar cap a l'ajuntament. Ja hi havia uns quants companys regidors reunits, a veure que passava tots pendants de ràdio i televisió. Si a les 7 va haver-hi el cop, a les 8 els militars ja estaven posant marxas militars per la ràdio-televisió espanyola. Era una situació amb molta incertesa, no sabíem cap on tiraria la cosa, el que ens preocupava aquí Manresa era que la Guàrdia Civil... Ja no hi havien militars a Manresa, fins l'any 60 i pico hi havia un general de brigada i tot un destacament de soldats a la ciutat. (...) El que sí que hi havia era la comandància de la Guàrdia Civil on hi havia més persones que no pas ara, era una comandància important a Catalunya. I el dubte era saber si vindria la Guàrdia Civil a ocupar l'ajuntament. Perquè el que va fer Milan del Bosch a València va ser declarar l'estat d'excepció. (Ignasi Perramon, entrevista, 18 de juliol 2023)

Amb aquestes declaracions, Ignasi Perramon, destaca la preocupació que tenien els regidors per saber si la Guàrdia Civil de Manresa també estava involucrada i era coneixedora dels plans del cop. Per tant, en part, pensaven en defensar l'ajuntament d'una possible ocupació per part d'aquest mateix cos de seguretat. L'estat d'excepció tal com van declarar a València, deixa el govern municipal sense capacitat de decisió ja que l'exèrcit passa a encarregar-se de tot el comandament civil i militar. L'altra preocupació que temien els regidors era per saber si sortien civils organitzats amb la intenció d'eliminar els principals líders sindicals o polítics tal com explica en l'entrevista: "L'altre risc que hi havia és que quan hi ha hagut cops d'estat, si ha estat organitzat d'una manera molt forta, hi volen fer eliminació dels adversaris més influents, que ja podien ser líders sindicals o polítics" I. Perramon (entrevista, 18 juliol 2023). A nivell personal, Ignasi Perramon, comenta que tenia una por personal afegida ja que ell representava la posició més oposada a la ideologia dels colpistes: independentista i comunista, tal com ell mateix es defineix.

Seguint el fil cronològic de les vivències del regidor, comenta que quan estaven reunits hi va haver un moment on va sortir el Jordi Pujol, llavors president de la Generalitat de Catalunya, i va fer una crida a la calma ja que tot acabaria bé. Però el rei continuava sense dir res. Des del PSAN i d'altres col·lectius i sindicats d'esquerres va sortir la idea de fer fulletons cridant a la mobilització de la gent per desobeir el cop d'estat però posicions més conservadores o moderades no ho veien clar segons el propi Perramon. Que ja quadra amb el que ens va comentar Lluís Vidal Sixto sobre la convocatòria de la vaga general. Al final doncs, des de l'ajuntament es va optar per redactar un comunicat on el consistori condemnava el cop d'estat i defensava les institucions democràtiques, els ajuntaments i tots els diputats. El comunicat firmat per totes les formacions representades i les forces sindicals UGT i CCOO va sortir publicat el dia següent als diaris locals "Regió7" i la "Gazeta de Manresa". El comunicat era el següent:

Reunits a l'Ajuntament de Manresa l'Alcalde i els Consellers representants dels partits PSC, CiU, PSUC, CC- UCD, PSAN, junt amb representants de ERC i de les centrals sindicals UGT i CCOO, davant l'intent de cop d'estat ocorregut a la tarda del dia 23 a Madrid, volem fer públic el següent comunicat: 1er. Condemnar l'acció portada a terme al segrestar el Congrés de Diputats, a la vegada que manifestar la més enèrgica protesta per aquest atemptat a la Constitució i a la democràcia. 2on. És criteri unànim dels reunits que l'única sortida a la situació creada és la de consolidar la democràcia, i a tal fi, fem una crida als ciutadans perquè prestin suport les diferents institucions democràtiques (Rei, Parlament, Generalitat, Ajuntaments), com a garantia a les llibertats individuals i col·lectives, camí escollit per la majoria del poble. (Comunicat oficial publicat al Regió7)

El comunicat va ser publicat a la 1 de la matinada, i esperava mostrar un ajuntament fort i unit contra el cop. Per tant, refermava el compromís de l'ajuntament per mantenir unes institucions democràtiques i allunyades del feixisme. El comunicat va ser publicat als diaris locals, al Regió7 i a la Gazeta de Manresa. Junt amb aquest comunicat, unes hores abans Jordi Pujol també feia un discurs als ciutadans de Catalunya i més entrada la matinada, el Rei també es va pronunciar amb un discurs emès per la televisió pública espanyola. Tant el comunicat del Jordi Pujol com el del Rei Joan Carles I els podeu trobar als annexos del final.

Altres municipis de la vegueria central com Navarcles, Sallent o Solsona van fer comunicats semblants i plens extraordinaris en la mateixa línia.

4.2.1. L'endemà: el ple extraordinari

Tal com hem comentat abans, el 24 de febrer al matí, es va convocar un ple extraordinari per aquell mateix dia a les vuit del vespre. Durant el ple, es va aprovar per unanimitat la mostra de rebuig al cop d'estat. En el ple s'havien d'aprovar dos textos. El primer, un comunicat que responia els atemptats contra la democràcia i que com a ajuntament volien manifestar, i el segon, un telegrama per les autoritats.

- **Proposta de comunicat de l'Ajuntament de Manresa sobre els fets del 23-F.**

- "Davant del gravíssim atemptat contra la democràcia, la Constitució i la legalitat, mitjançant un acte de força intolerable, realitzat al Congrés de Diputats, aquest Ajuntament manifesta:

1. El nostre total compromís en la defensa de la Constitució, l'Estatut, la Democràcia i les llibertats del nostre poble.
2. La nostra valoració molt positiva de l'actitud serena i responsable del poble de Catalunya i de l'actuació decisiva i ferma de la Generalitat i del seu President, i molt especialment de les institucions i autoritats legítimes de l'Estat.
3. La nostra exigència més ferma de l'aplicació dels poders públics de la legalitat vigent a aquells que mitjançant l'utilització de la força han atemptat contra la voluntat popular, expressada en la institució del Congrés de Diputats, i al mateix temps, la necessitat imperiosa d'avançar en el camí de la consolidació democràtica, a través d'una profunda democratització, reforma i adaptació a la democràcia del conjunt dels aparells d'Estat.
4. La nostra crida a tots els ciutadans perquè es mantinguin atents i vigilants en disposició de manifestar el seu suport i compromís col·lectiu en la defensa de la democràcia i les seves institucions, garantia de les llibertats públiques i de l'autonomia."

Aquesta proposta, que havia de ser votada al ple, anava lligada al telegrama que el Ple va decidir enviar al Rei, al president del Congrés dels Diputats, de la Generalitat i del Parlament de Catalunya. El telegrama és el següent:

"L'Ajuntament de Manresa, constituït en Ple acorda donar el seu màxim suport a les institucions democràtiques emanades de la Constitució i de l'Estatut, recolzant al Rei, al Congrés de Diputats, al Parlament de Catalunya i a la Generalitat".

Després de presentar els dos textos⁷, van ser votats en Ple. El resultat va ser unànime. Amb aquest fet, tal com explica el diari Regió7 es va retornar a les unanimitats de l'any 1979 on s'aproven acords per afermar la democràcia i defensar l'autonomia. Tot i aquesta unanimitat en el vot, cada grup va fer una intervenció explicant el vot i aquí és on es van poder veure les diferències.

Aquí desglosem les intervencions de cada grup:

- **PSC:** L'alcalde Cornet obria el ple amb unes declaracions sobre els fets.

Començà desitjant que no s'hagués de repetir mai un ple així per parlar d'un tema tant nefast i neguitós. Va explicar que fets així ajuden a fer comprendre que la democràcia és cosa de tots i no sols de polítics. Jordi Marsal també va afegir en la intervenció de grup que la situació s'havia superat gràcies a la l'actitud serena, ferma i decidida del Rei, l'exèrcit i les institucions. Va comentar que la democràcia encara és feble i té molts enemics, per tant, calia apropar els ciutadans a les institucions. També va reclamar una actuació a fons contra els culpables visibles i invisibles dels fets. Acabava amb la seva convicció de que els problemes del moment només es podien resoldre en democràcia.

- **CiU:** Pere Oms, de CiU, es va confessar impressionat sobre tot el que havia passat però va dir que actes com aquest eren difícilment repetibles si el Rei i les institucions compten amb el suport de tots els pobles d'Espanya. Calia doncs, fugir, d'actituds que portin aldarulls i alteracions, els quals poguessin ser l'excusa per *Restablecer el orden*. Calia serenar i normalitat.

- **PSUC:** Ramón Majó, pel PSUC, va dir que el cop d'estat s'havia evitat per l'actitud de la majoria de l'exèrcit i el poble. Afegia que calia processar els caps visibles i fer una recerca per saber quins caps no visibles també estaven involucrats. Advertia que la democràcia encara no estava consolidada i per tant era necessària la

⁷ Textos extrets del diari Gazeta de Manresa en l'edició en paper del dia 26 de febrer.

unitat de les forces democràtiques en allò fonamental. Va acabar recordant la vaga general del dia quan parlava sobre la importància de mobilitzar-se per defensar la democràcia.

- **CC-UCD:** Agustí Garriga, pels centristes, celebrà l'enèrgica actitud per la defensa de les llibertats i la democràcia adoptada per l'exèrcit i les institucions. Va manifestar el seu desig de una tornada ràpida a la normalitat constitucional, ja que només en democràcia i convivència pacífica es poden solucionar les crisi i els problemes del país. Per això, s'havien adherit a la crida a la serenitat de la Generalitat de Catalunya. Acabà, demanant mesures que evitin la repetició de fets com els que van succeir.

- **Independent:** L'independent Casasayas es va manifestar a favor de fer un rebuig institucional al cop d'estat. Va dir que la violència només porta més violència.

- **PSAN:** Ignasi Perramon, pel PSAN, davant fets que podien haver trencat una situació de llibertat, insistí en que el seu grup fa temps que reclama la depuració d'elements anti-democràtics i feixistes dels aparells de l'estat. Va dir, però, que encara hi eren a temps i va exigir responsabilitats a fons ja que és l'única garantia que aquests fets no es repetiran.



Figura 4. Imatge del Saló de Plens de l'ajuntament durant el ple extraordinari. Extret de l'edició en paper del Regió7

Amb totes aquestes intervencions podem veure les principal diferències entre els grups a l'hora de tractar un tema tant delicat com el 23-F. Amb totes les declaracions, podem aglutinar en 2 grans grups dos punts de vista diferents, els més partidaris a la inacció amb serenitat i els més partidaris a la reacció de mobilització al carrer. Partits com CiU, CC-UDC o l'Independent que eren més moderats, buscaven

una estabilitat al carrer. En canvi, partits com el PSUC, PSAN o PSC eren més partidaris de mobilitzar-se i fer sentir el rebuig i

la protesta contra el cop d'estat. També és cert però, que en un context d'una democràcia nova i recent, tots els grups posen especial èmfasi en la defensa de les institucions ja que eren la màxima expressió de la democràcia per al poble.

4.2.2. Resposta de diferents moviments polítics

Durant el treball vam parlar amb 2 polítics del moment, l'Ignasi Perramon (PSAN) i el Francesc Padullés (PSUC), i els hi vam poder preguntar sobre com havia canviat la seva activitat política durant aquells dies, o si van haver de fer alguna cosa extraordinària aquells dies. Altres col·lectius de persones també varen expressar la seva opinió, ja sigui en diaris o en comunicats.

- **PSAN/Nacionalistes d'Esquerres:** Des del PSAN, Ignasi Perramon, ens comentà que durant aquell vespre hi va haver moltes trucades entre militants del partit. Ell era de les cares més públiques del partit i, per això, ens deia que estava més atent al telèfon per saber tot el que pogués succeir amb rapidesa però que com a partit, no van haver de fer res mentre durava l'intent de cop d'estat. També va destacar el fet de que va amagar documentació o proves que el poguessin relacionar amb moviments polítics. Va enterrar alguns arxius a un hort de casa els seus pares. Durant els dies posteriors, van canviar poc la dinàmica de treball i tampoc va afectar a l'hora d'organitzar actes públics. De fet, assegura que en aquell moment tenien bastanta gent en l'àmbit d'ensenyament i van continuar lluitant per l'ensenyament en català igual que continuaven organitzant actes i xerrades al carrer. Tal com diu ell mateix, la tasca política va seguir igual després del cop, l'únic que van haver d'amagar certs documents aquell mateix dia, tal com hem explicat abans.

El que sí que esperava Ignasi Perramon era alguna cosa més que un simple comunicat i era partidari de fer una crida a la població ja que no hi va haver cap concentració en contra el cop a Manresa.

Nacionalistes d'Esquerres, va ser el nom que van adoptar els militants de l'assemblea de Manresa després d'un trencament amb el PSAN. Aquest col·lectiu, va donar una resposta alternativa on denunciava la necessitat de depurar els elements antidemocràtics dels aparells de l'Estat ja que sinó, fets com el del 23-F es

podrien anar repetint. En la pronunciació que van fer el secretariat local de Manresa, van demanar una sèrie de coses.

- Que tots els càrrecs dels aparells estatals implicats directa o indirectament amb els fets fossin destituïts i jutjats.
- Exigir al Parlament de Catalunya la dissolució de tots els grups i bandes feixistes.
- Demanar responsabilitats al govern central, d'UCD, que amb la seva tolerància respecte als sectors ultres, han facilitat la situació del cop d'estat.
- Fer una crida als partits catalans a que facin una profunda reflexió sobre la seva actuació parlamentària que podia reforçar les posicions de sectors d'ultres.

També animava a tots els seus simpatitzants a sumar-se a qualsevol mostra de rebuig del cop d'estat.

● **PSUC:** Francesc Padullés, militant del PSUC des del 1967 ens va explicar com havia reaccionat el propi partit després del cop d'estat. Tal i com ens comenta a l'entrevista, el primer que van fer des del partit va ser posar sota control tots els arxius del partit. Anaven agafant els documents i els posaven en llocs segurs per si de cas la cosa continuava endavant. El que sí que és cert, és que a nivell local, el PSUC només van fer reunions per preparar el que farien en cas que els fets d'aquell dia prosperessin endavant. Al veure que la cosa s'anava acabant van decidir no fer res per al moment. Durant l'entrevista comenta que els fets del 23 de febrer van ser com un parèntesi dins l'estratègia política del PSUC i que, per tant, un cop es va acabar tot aquest tema van seguir amb la seva línia política, això no vol dir, però, que el cop no tingués una repercussió a la política general del país. Francesc Padullés, que també estava involucrat a Comissions Obreres, deia que també van parlar sobre convocar una vaga general, que acabarà tirant endavant sense gaire repercussió. Tal com hem comentat abans, Francesc Padullés i la resta de regidors del PSUC a Manresa van estar units a l'ajuntament amb la resta de formacions polítiques per anar veient què passava i com podien actuar. També comenta que un cop els guàrdia civils ja s'havien entregat van començar a preparar noves manifestacions. Així doncs, també recorda que durant aquell període de temps es van emetre molts comunicats, i que a part del de l'ajuntament, el propi PSUC també

en va emetre un que va ser publicat al Regió 7 en la pròxima edició publicada. En el comunicat, expressaven coses com aquestes:

- El PSUC ratifica en l'opinió que l'irrupció d'unitats de la Guàrdia Civil i de la declaració de l'estat d'excepció a la III Regió Militar constitueixen fets d'extrema gravetat per interrompre el procés democràtic.
- El PSUC valora positivament la resposta del poble català que ha realitzat accions de vaga arreu del territori. També el paper de totes les institucions democràtiques.
- El PSUC estimularà iniciatives unitàries destinades a que el poble de Catalunya pugui manifestar el seu suport a la Constitució i el seu rebuig de tot intent anticonstitucional de caràcter feixista.
- El comitè executiu del PSUC exigeix un govern d'àmplia base popular i parlamentària i amb participació de forces d'esquerres.

● **CCT (Confederació Catalana del Treball):** La CCT local de Manresa també es va pronunciar sobre el cop d'estat. Van fer-ho en un article d'opinió al diari Regió7 el dia 26 de febrer igual que la resta de formacions que hem comentat. En el missatge, fan una crida a tots els treballadors a mostrar la seva repulsa per l'intent frustrat de cop d'estat. També denuncia "l'impunitat de la que gaudeixen els altres càrrecs militars a l'hora de fer declaracions d'ideologia feixista" en les seves pròpies declaracions. D'aquesta manera, la CCT exigia la depuració total dels elements implicats en el cop d'estat. A més, acabava el comunicat desmentint unes declaracions de CCOO que afirmaven que la CCT s'oposava a la Vaga General. D'aquesta manera, doncs, sabem que la CCT, tot i els malestars amb altres sindicats, va donar suport a la vaga general, que acabaria en aturada de dues hores.

● **UGT Bages:** En un comunicat publicat al Regió7 el dia 26 de febrer, en l'apartat "d'Opinió", el Comitè Executiu de la UGT Bages escrivia un manifest totalment en castellà.

Començava fent una valoració de l'aturada general de dues hores que la UGT va convocar a nivell general el 24 de febrer. Esmenta que aquesta aturada va tenir un seguiment del 90% a la comarca, segons la pròpia organització. Més endavant, el comunicat també denuncia que els fets ocorreguts al Congrés dels Diputats atempten contra la sobirania de tot un poble i a tots els seus representants legítics.

També demana una explicació clara i real de tot el que va passar. Per últim, acaba dient que la UGT sempre ha sigut clara en assumptes importants i considera molt acertada les reclames de serenitat que va demanar el president de Generalitat, Jordi Pujol.

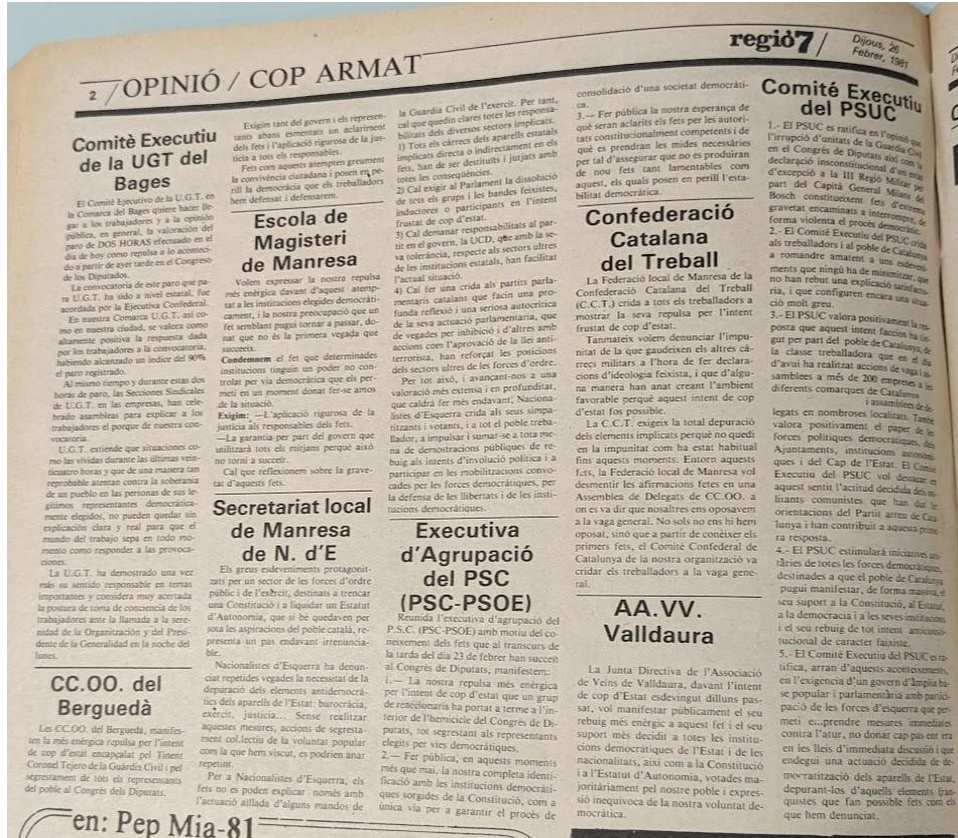


Figura 5. Imatge de l'article del diari on repassa l'opinió de diferents col·lectius. Extret de l'edició en paper del Regió7.

- **CCOO Bages:** En la reunió de l'executiva de Comissions Obreres del Bages, van analitzar l'intent de cop d'estat i van acordar fer pública una resolució de 5 punts que va ser publicada al diari Regió7 el dissabte 28 de febrer. Entre aquesta resolució el més destacat és el següent.

- CCOO Valora positivament la convocatòria de vaga general a Catalunya ja que entenen que la única resposta era mobilitzar-se en defensa de les llibertats. Tot i això, al final s'acaba fent una aturada de dues hores, igual que convocava la UGT. Qualsevol atac a la democràcia és un atac als drets bàsics del treballador i, per tant, entenen que la convocatòria de vaga per part de CCOO Catalunya és una decisió molt encertada.

- També consideren errònies algunes consignes que han fet públicament diferents partits polítics, en especial, el missatge del president de la generalitat ja que fomentaven la no intervenció del poble. La defensa de les llibertats exigeix mobilització i lluita.
- Des de CCOO suma la veu de tots els treballadors que exigeixen responsabilitats i la depuració de tots els òrgans amb elements antidemocràtics. El poble és qui té a les seves mans la governació de l'estat.
- També deia que ja era hora de que tot partit, sindicat, o organització d'esquerres busquin la manera de superar totes les divisions i diferències per poder actuar de manera unida i fer més profunda la democràcia espanyola.
- Per últim, CCOO del Bages, dona suport a tota manifestació antifeixista o en defensa de la democràcia. Convocatòries amb iniciatives que demostrin la voluntat dels treballadors per desenvolupar la democràcia.

4.3. La premsa manresana

En aquest apartat, tractarem com van reaccionar els diaris locals després dels fets del 23-F. L'any 1981 hi havia dos diaris locals: la Gazeta de Manresa que tenia orígens en època franquista, i el Regió7 que s'edita des del 1978. Cal tenir present que, temps enrere els diaris no tenien una edició diària sinó que es feien cada dos o tres dies. Els diaris eren una de les principals maneres d'informar-se a part de la ràdio. Cal tenir en compte que els diaris no van deixar de funcionar, i tot i ser una vespre mogut, els periodistes van continuar treballant per fer realitat el número del dia següent.

4.3.1. Regió7

"La intentona, controlada". Aquesta va ser la portada del Regió7 el dimarts 24 de febrer. A la portada del diari explica com van succeir els esdeveniments, a més de posar els missatges del President de la Generalitat, Jordi Pujol, i el Rei d'Espanya, Joan Carles I, que van fer a la població.

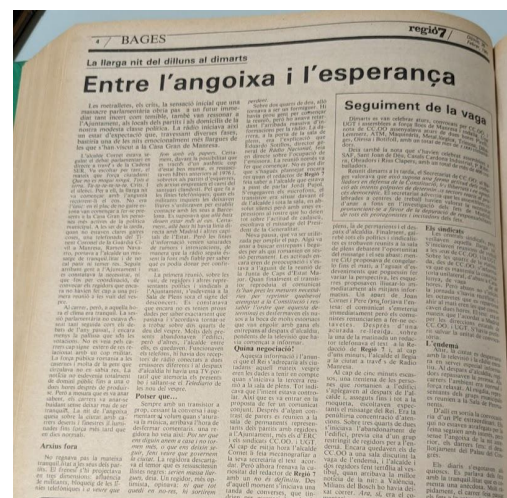
En aquest número no fa massa referència als fets del 23-F. Enmig de notícies locals, hi ha dos articles on tracten el tema. Un d'aquestes parts és el comunicat de l'Ajuntament de Manresa. L'altre és un article escrit per la pròpia editorial on dóna la seva opinió sobre els fets.

A la següent edició, que data del dia dijous 26 de febrer, ja parla amb més

profunditat. Dins el diari, trobem més comunicats de diferents col·lectius (que ja hem vist amb anterioritat), explica la investidura de Calvo Sotelo però sobretot, detalla com van anar les coses dins i fora el consistori, de la mateixa manera que també explica com es va desenvolupar el ple extraordinari on es va aprovar la postura final de l'ajuntament de Manresa.



A l'edició de dissabte, apareixen diferents reaccions d'altres col·lectius, diaris, o entitats. Explica com va anar la manifestació de



Barcelona o com s'arriben a acords per defensar la democràcia dins el propi Parlament.

Figura 7. Pàgina 5 del Regió7 del dia 26 de febrer. Extret de l'edició en paper del Regió7.

4.3.2. Gazeta de Manresa

A l'altra cara de la moneda hi tenim la Gazeta de Manresa. Igual que el Regió7, la pròxima edició després del cop d'estat és el dimarts 24 de febrer. La portada anva



encapçalada per : “EL REY DEFENDIO LA CONSTITUCION”. En aquesta portada, podem observar que mostren al Rei com el gran salvador, va acompanyat d'una frase on diu que el Rei comptava amb el suport de l'exèrcit i les forces de seguretat des del primer moment.

Dins aquest número, també s'hi poden trobar els comunicats que van fer les institucions i una llarga explicació sobre el que va passar a l'interior de l'edifici. En aquest cas, sí que parla més profundament en aquest primer número sobre el què va ser el 23-F, però no tant amb la reacció a dins la ciutat de Manresa.

Figura 8. Portada de la Gazeta de Manresa del dia 24 de febrer del 1981. Extret de l'edició en paper del propi diari.

En el següent número, aprofundeix detalladament sobre tot el què va passar dins el saló de Plens durant el ple extraordinari. També defensa el Rei Joan Carles I com a màxim representant de salvador de la democràcia.

5. CONCLUSIONS

Primer de tot, en aquest treball hem vist d'on veniem i què va ser el cop d'estat del 23 de febrer. Un cop hem respost això, volíem veure quin impacte va tenir a Manresa. Els fets del cop d'estat van tenir lloc a Madrid i a València, per tant, està clar que a Manresa no hi va haver cap intervenció per part dels colpistes a la ciutat, però sí que el cop d'estat va deixar algunes conseqüències a la ciutat. Durant el treball, hem vist que primerament, els ciutadans de Manresa ni tan sols coneixien la notícia, per tant, l'ambient a la ciutat era com qualsevol altre dia de l'any.

La notícia es va anar sabent a través de la ràdio, i en un primer moment, per la televisió. La notícia es va escampar ràpidament i aquell ambient de normalitat que hem comentat abans es va anar transformant en incertesa, desconexença i por. La gran majoria de la població, va decidir quedar-se a casa i esperar pacientment el que deien els mitjans de comunicació.

La gent amb càrrecs polítics o que estava posada en organitzacions sindicals, van tenir alguna preocupació afegida. Van haver d'amagar, o protegir tota la documentació que pogués ser comprometedora i que contenia noms i cognoms de la militància a algun partit. Un cop d'estat autoritari de caràcter feixista, feia pensar que si tirés endavant, els primers perjudicats seria la oposició ideològica o les persones que són actives políticament.

Durant el treball hem pogut parlar amb 3 persones que al llarg dels anys han tingut una importància pública a la ciutat. Francesc Padullés i Ignasi Perramon, que durant els fets del 23-F eren regidors a l'ajuntament de Manresa, ens han pogut explicar quina resposta va donar el consistori als fets ocorreguts. Tot el què passava dins l'edifici i com va succeir. L'Ajuntament de Manresa, al ser coneixedora dels fets a Madrid, va convocar una reunió d'urgència amb tots els regidors de l'ajuntament, allà es va aprovar l'elaboració d'un comunicat de rebuig al cop d'estat, que l'alcalde llegiria a través de Ràdio Manresa. Tot i que després del discurs del Rei, tot semblava gairebé resolt, l'endemà, es va convocar un ple extraordinari per aquella mateixa tarda. Tant el senyor Padullés com el senyor Perramon eren regidors per part de partits polítics d'esquerres, el PSUC i el PSAN corresponentment, i gràcies a ells també hem pogut saber de primera mà quina va ser la resposta dels propis partits polítics en que militaven. Ambdós partits, estaven a l'espera del que passava

per veure com havien de canviar les coses. És a dir, tant el Francesc Padullés com l'Ignasi Perramon, ens parlaven durant l'entrevista de voler mobilitzar la gent i mostrar un rebuig directe contra el cop d'estat.

L'altre persona que vam poder entrevistar va ser el senyor Lluís Vidal Sixto que gràcies a ell vam ser coneixedors de quines eren les intencions del moviment sindical.

Totes les entrevistes van ser molt interessant ja que mostraven punts de vista diferents, tot i la semblança ideològica dels entrevistats. Les entrevistes no només van servir per enriquir i elaborar aquest treball sinó que també per poder gaudir de diferents interpretacions sobre el què va ser el cop d'estat a nivell general. Ignasi Perramon, elabora la seva pròpia teoria i ens comenta que el Rei era coneixedor de tot el que havia de passar, és més, considera que acceptava que es tirés endavant un nou govern amb el general Armada com a màxim representant. Antonio Tejero, però, es va avançar i el Rei, al veure que el cop del Tejero no havia sortit bé ja que li mancava preparació i coordinació, va fer-lo adonar que allò era inadmissible i el va desautoritzar. Així, Joan Carles, quedava com a defensor de la Constitució i la democràcia.

Lluís Vidal Sixto, durant l'entrevista ens explicava que el cop d'estat fallit no havia tingut una conseqüència greu a curt termini, però segons el seu parer, el cop d'estat va tenir un impacte important a mig termini. Durant la dècada dels anys 80, Sixto creu que no es van desactivar els poders que hi havia darrere i que beneficiaven el cop d'estat. La dreta i l'ultradreta que encara quedaven del franquisme, van influenciar molt en què el nou govern impulsés mesures conservadores en tots els camps. Deixant enrere una oportunitat on es podien fer avenços en tots els àmbits. D'altra banda, creia que l'aposta per la centralització i l'antifederalisme amb l'aprovació de lleis com la LOAPA van anar en contra del que es suposa que és un estat democràtic per Lluís Vidal Sixto. "La constitució era dubtosa, però es va anar blindant tot i es va anar convertint en una política cada vegada més retrògrada", paraules que ell mateix va dir durant l'entrevista.

També hem pogut veure com va reaccionar la premsa local després del cop d'estat, contraposant els dos diaris de la ciutat. Mentre el Regió7 era més neutral i cautelós a

l'hora de redactar el titular pel pròxim diari, la Gazeta de Manresa optava més per agafar una òptica monàrquica, deixant el Rei com a gran defensor de la democràcia.

Així doncs, durant el treball hem pogut ser coneixedors de coses molt interessants i hem pogut descobrir altres opinions i punts de vista.

Personalment, penso que és un treball que ha respost la hipòtesi i que ha intentat donar resposta a l'objectiu inicial. És un treball que m'ha agradat poder-lo acabar i que ha sigut molt interessant de fer ja que he pogut veure, en les dimensions del treball, com s'elabora un treball d'aquestes característiques.

6. FONTS D'INFORMACIÓ

6.1. Bibliografia

1. Garcia, G. 2010. *El moviment obrer a la comarca del Bages 1939 - 1982*. Zenobita edicions
2. Redacció Regió7. 1981. Diari *Regió 7. La intentona, controlada*. Edició del Regió7.
3. Redacció Gazeta de Manresa. 1981. Diari la *Gazeta de Manresa. EL REY DEFENDIO LA CONSTITUCION*. Edició de la Gazeta de Manresa.
4. García, M. Gatell, C. Risques, M. 2016. *HB Història*. Vicens Vives

6.2. Webgrafia

1. Portal de memòria i història de Manresa (2022). *Arxiu de Records personals*. Memòria.cat. Recuperat 24 de setembre del 2023 a:
<https://www.memoria.cat/records-personals/>
2. Cronología constitucional - Constitución española. (2003). Congreso.es. Recuperat el 26 de setembre del 2023 a:
<https://app.congreso.es/consti/constitucion/cronologia/index.htm>
3. Elecciones. Elecciones Generales. 1 de marzo de 1979. (2014). Juntaelectoralcentral.es. Recuperat el 26 de setembre del 2023 a:
<https://www.juntaelectoralcentral.es/cs/jec/elecciones/Generales-1979?p=1379061494717>
4. Historia. National Geographic. (2023). Nationalgeographic.com.es. Recuperat el 2 de novembre del 2023 a:
https://historia.nationalgeographic.com.es/a/23f-el-fallido-golpe-de-estado-de-t-ejero-en-espana_19164

7. ANNEXOS

7.1. ANNEX 1

Entrevista completa a l'aleshores regidor municipal Ignasi Perramon. Realitzada el 18 de juliol del 2023.

- Hola, gràcies per acceptar a explicar-me com es va viure el 23-F. A nivell personal, i en conjunt de la família, quina va ser la primera impressió del 23-F?

- Em va agafar la notícia del cop quan estava a Barcelona. Jo vaig fer enginyeria industrial en especialitat d'organització d'empreses. I també em va interessar especialitzar-me en temes ambientals, i el col·legi d'enginyers muntava una carrera de 2 anys de sostenibilitat ecològica i gestió ambiental. Estava amb 2 companys de Manresa, que també participaven del curs. Un és el Ricard Tomàs (que va ser d'aigües de Manresa) i un altre enginyer; el Pep Centelles, sé que estàvem enmig de classe i va obrir la porta un d'allà el col·legi i ens diu: que ha passat això. Han entrat al congrés, han com segrestat als diputats. Ens vam mirar i vam dir escolta doncs cap a Manresa que és on hem d'estar i hem de defensar. Vam agafar un cotxe seu i cap a Manresa. Jo vaig anar cap a l'ajuntament. Ja hi havia uns quants companys regidors reunits, a veure que passava tots pendants de ràdio i televisió. Si a les 7 va haver-hi el cop, a les 8 els militars ja estaven posant marxas militars per la ràdio televisió espanyola. Era una situació amb molta incertesa, no sabíem cap on tiraria la cosa, el que ens preocupava aquí Manresa era que la guàrdia civil... Ja no hi havien militars a Manresa, fins l'any 60 i pico hi havia un general de brigada i tot un destacament de soldats a la ciutat.

- Hi havia hagut militars aquí Manresa?

- Sí, allà on ara és l'alberg del carme tot allò era caserna. Tenien tot un regiment no recordo de quantes persones però sí. De fet recordo haver-los vist quan era petit per Manresa desfilant.

El que sí que hi havia era la comandància de la guàrdia civil que hi havia més persones que no pas ara, era una comandància important a Catalunya. I el dubte era saber si vindria la guàrdia civil a ocupar l'ajuntament. Perquè el que va fer Milan del

Bosch a València va ser declarar l'estat d'excepció, que vol dir que una persona pot ser detinguda uns 10/12 dies si volien, i l'exèrcit assumia tot el comandament militar i civil. Per tant l'ajuntament i els regidors quedaven sense capacitat de decisió perquè decidien els militars. Clar això preocupava molt. L'altre risc que hi havia és que quan hi ha hagut cops d'estat, si ha estat organitzant de un manera molt forta i volen fer eliminació dels adversaris més influents que ja podien ser líders sindicals o polítics, surten escamots que liquiden aquesta gent com va passar a Xile o altres llocs. Llavors no és només les forces de l'ordre sinó que també hi ha civils organitzats, feixistes o colpistes que eliminen persones que poden tenir un lideratge. Com van fer els nazis quan van entrar a Polònia, que tots els universitaris, sacerdots o tot tipus de dirigents diversos els van empresonar.

- I hi havia aquesta por aquí també?

- Sí, sí, hi havia aquesta por per que mira: jo era diguem el més extrem contra l'extrema dreta, la posició més oposada, per ser independentista i comunista a la vegada. Llavors el que vam fer jo i la meva parella és anar a dormir fora de casa, quan vam anar a dormir, que eren les dues de la nit, semblava que la cosa estava encarrilada però encara no havien sortit del congrés i fins feia poc el Rei no s'havia mullat... Que aquest és un altre tema... Jo vaig anar a dormir en un pis que era del meu cosí i la meva cosina que no hi vivien i tenien pendent de traslladar-s'hi, encara no hi havia mobiliari i vaig dormir sobre una habitació que hi havia moqueta però no vaig dormir gaires hores. La meva parella va anar a dormir a casa els seus pares. Jo no sé si altres regidors també ho van fer però jo em temia que ens tinguéssin controlats. La primera nit és la més delicada. Llavors ens vam reunir, primer i va haver un moment on va sortir el Jordi Pujol que va dir que estiguéssim tranquils, que això acabaria bé. Però el rei no xerrava fins molt tard a la nit. Els caps d'estat major de l'exèrcit no es van posar en favor de la constitució. Llavors sindicats i partits d'esquerres voliem fer uns fulletons cridant a la mobilització de la gent per desobeïr el cop d'estat però posicions més conservadores o moderades no ho veien clar. És més, Comissions Obreres ja tenia quasi bé la rotativa per tirar els fulls, o potser ja estaven impresos.

- De fet, ahir vaig parlar amb el Lluís Vidal Sixto i tot i que ell estava fora, em va dir que a Catalunya s'havia convocat vaga general, tot i que, aquí Manresa va tenir una

afectació baixa en excepció principalment d'una empresa i que arreu del principat no va acabar de quallar del tot.

- Bueno perquè la cosa encara estava incerta aviam que passava, si es convocava la població a boicotejar el cop o el què, però sobretot des de convergència i, en part, el PSC eren partidaris de no precipitar-se. Total que al final vam elaborar un comunicat on deia que l'ajuntament condemnava el cop d'estat, que ens posàvem a favor de les institucions democràtiques i dels ajuntaments, els diputats i les institucions, però ens vam haver d'empassar el tema del rei en el comunicat, els més antimonàrquics. Jo tinc un lloc on explico això i on hi ha alguna imatge del diari amb el comunicat. Es diu memoria.cat i hi ha un apartat de records personals. El Xavier Domènech explica el seu record personal del 23-F i jo en vaig fer un que es diu: el meu 23-F, i explico el que estic dient ara però posat diferent. Llavors cap a quarts de dues, és quan es va emetre el comunicat entre tots els grups, fins i tot la UCD, i vam anar a dormir. Entremig, el que no recordo és si hi va haver una trucada entre l'alcalde i el cap de la guàrdia civil de Manresa, en tot cas, se'n va parlar, i és possible que es fes la trucada perquè és el que ens inquietava més, em sembla que va dir que tranquils, que no patíssim. Però era l'instrument de poder més fort que hi havia a la ciutat perquè la policia local tenia pocs efectius i estaven poc formats.

- I ara, a nivell de partit, bueno m'imagino que com a regidor ja vas anar a l'ajuntament però a nivell de partit vas haver de preparar alguna resposta o alguna cosa quan vas saber la notícia?

- Aviam com a partit ens vam trucar algunes persones ja que no hi havia la mateixa rapidesa de comunicació que ara (whatsapps o xarxes socials) estavem atents al telèfon. Jo potser era la cara més pública, i per tant, corria més risc, perquè llavors des del PSAN i ERC encara no teniem representants diputats, de fet el PSAN va ser prohibit a les primeres eleccions del 1977, igual que ERC. Nosaltres vam donar suport al senador Xirinacs, i ERC va presentar-se amb una altra candidatura perquè fins l'any 78 no vam ser legalitzats. I llavors, les municipals van ser al 79, ho sigui fins al 79 encara hi va haver alcaldes franquistes. Aquí Manresa vam tenir la sort que poc temps abans del 77 hi va haver un canvi d'alcaldia, d'un que era autoritari cap a una persona més oberta que era empresari dels vins Roqueta. Llavors es van

posicionar als ajuntaments per l'amnistia, es van posicionar per l'ensenyament del català, a favor de començar a fer un nou pla urbanístic i va ser una transició més acordada entre els grups democràtics fins al 1979. Incomprensiblement es va trigar molt a convocar eleccions municipals.

- Sabem que altres col·lectius de la ciutat van haver de cremar o amagar tota la documentació de la militància o gent involucrada, no se si va haver de fer alguna cosa similar?

- Clar això tothom es va buscar la vida, com a partit no teniem arxiu i jo personalment enterrava algunes coses a casa els meus pares, que tot i ser al centre de Manresa tenien un hort i hi havia enterrat algunes coses, però tot i que hi poséssis 2 o 3 bosses de plàstic les grapes quedaven roballades pel pas del temps, però, sí tothom es va espavilar a treure's la documentació que fos comprometedora, estripar i tirar-ho pel vàter o altres ho van cremar. Llavors hi havia publicacions com a partit però nosaltres estàvem constituïts amb una coalició més ample i sé que teniem un ciclostil amagat i vam mirar que no li passés res en aquesta. El que passa que moltes persones ja erem públics i en canvi altres eren militants que no havien donat tant la cara. Però al 79 havíem fet llistes municipals, per tant, només calia anar seguint les llistes per trobar la gent, tot i que, no sapiguéssin les responsabilitats que tenien cadascú dins el partit.

- Abans de posar-nos en el després, hi havia una sensació de que alguna cosa no anava bé? Ho sigui, era esperable aquest cop d'estat?

- Mira, els militars, segur que ho has llegit en algun lloc, sempre van tutelar la transició, de manera que això, que ho ha explicat el Roca Junyent, va estar en el grup de redacció de la constitució, hi va haver un moment on la constitució deia: "la constitució espanyola està fonamentada en la lliure unió dels pobles d'Espanya", això no els hi va semblar bé i mentre el Suárez estaven redactant en el despatx aquest text, hi havia un altre despatx o en un altre lloc, ara no ho recordo, hi havia una reunió de caps militars i li van passar un redactat diferent, que és el que diu ara la constitució, que Espanya és una unitat única i indisoluble, etc etc. I que l'exèrcit era la garantia d'aquesta unitat. Per tant, va ser una cosa redactada no lliurement i tutelada pels militars i segons què, va ser imposat. Clar llavors hi va haver un

ambient que les forces reaccionàries o centralistes es van inquietar per la creixent descentralització de les decisions dins de l'estat i volien revertir-ho, sembla però que des de més amunt ja hi havia una certa voluntat de reconduir la situació i recentralitzar. Llavors el general Armada era la persona que havien vist bé alguns polítics perquè fos el cap del govern i tenir un govern fort per, d'alguna manera, retallar el que s'havia donat a algunes autonomies com Catalunya o el País Basc. Pel que sigui això va estar mal coordinat i es va precipitar el Tejero. Ho va fer d'una manera tan "cutre" que era molt difícil de vestir-ho decentment, i per això, el Rei va callar tanta estona perquè hi va haver anades i vingudes amb el rei i altres generals. El Tejero va dir: "dentro de poco vendrá una autoridad superior que se hará cargo de la situación" i sembla que esperava al general Armada, però ell al veure que anava tot d'aquella manera, no es va acabar de mullar i al final el Rei es va desdir, amb això trobaràs molta literatura, però jo penso que el Rei estava ficat fins al coll amb això i l'Armada i altres caps generals també. Llavors després suposo que comentarem el "i què va passar després?" El perquè que va implicar, encara que fracassés el cop d'estat, que no va fracassar del tot.

- No ara, doncs que posats en el dia i els dies justos de després. Com a col·lectiu, us va marcar el dia i va haver de canviar la dinàmica o bé de plantejar noves coses en els dies posteriors. O diguéssim que no va afectar com a tal?

- No. Vam canviar poc la dinàmica. Vam seguir fent activitat política cadascú des del seu lloc. Nosaltres teníem bastanta gent de l'àmbit de l'ensenyament, per tant vam seguit lluitant perquè més endavant per l'ensenyament de català, vam seguir treballant amb gent que estava al món sindical, alguns de comissions obreres, d'altres el col·lectius de treballadors, que eren una cosa més autònoma dels sindicats estatal, Eh, no, jo crec que vam seguir fent xerrades actes públics.

Llavors el 1981, bueno, jo havia estat elegit pel PSAN, però la política s'anava alçant i movent i hi va haver com una trencament. On alguns vam pensar que calia una organització més àmplia i es va crear un grup que es deia Nacionalistes d'Esquerra. I llavors aquí a Manresa van quedar algunes persones que seguien sent del PSAN i d'altres a Nacionalistes d'Esquerra. Però vàrem poder seguir portant una dinàmica com a grup, activitat pública.. Va ser només aquella nit que es van amagar coses i

quan es va veure que la cosa estava controlada, ens vam tranquilitzar, tot i que després va venir l'onada política de recentralització.

Però no no, no va ser el mateix que en la clandestinitat, on a les reunions vigilàvem aviam qui entrava. Vigilar aviam si veiem algú sospitós o coses d'aquest estil això ja no, això ja no.

- Com a partit us esperàveu alguna cosa més de les institucions?

- Aviam més que un comunicat, jo era partidari tal i com plantejava gent del PSUC i Comissions Obreres de fer una crida a la població per resistir el cop. Després, quan la cosa va quedar controlada cap a la matinada potser llavors calia només denunciar-ho, però no calia fer actes massius. El que no recordo és que hi hagués cap concentració contra el cop d'estat.

- I ara ja entrant en els dies de després, creus que realment va ser un fracàs?

- No, no, no. És que després va venir una cosa que se'n deia, la Loapa. Ley Orgánica de Armonización de las Comunidades Autónomas, o alguna cosa així, en el fons el que venia a dir era: hem descentralitzat massa, hem repartit massa poder doncs el recuperem. I l'estat recuperava competències i amb això s'hi van avenir pràcticament tots els partits d'àmbit estatal. I la LOAPA sé que hi va haver mobilitzacions contra la loapa, inclús un acte al Camp Nou. Amb el Camp Nou ple amb una mena d'acte entre polític i concert contra la llei. Així doncs, nosaltres vam fer com a nacionalistes d'esquerra, vam fer xerrades explicant que significava i que envaïa competències a Catalunya. I quin resultat en resultaria d'aquesta llei. Hi va haver posicions ambigües de d'alguns partits perquè el PSC, que era més autònom que ara. El PSC va proposar unes esmenes a la LOAPA però seu representant llavors que era l'Ernest Lluch no ho va presentar. Diguem que s'ho va guardar i no ho va entrar al Congrés de Diputats com esmenes. Va ser una cosa que va sorprendre bastant perquè llavors el PSC estava per l'autodeterminació i estava per un govern de Catalunya més fort o amb més competències. Però ell diguem que amb el càrrec de responsabilitat que tenia. Devia pensar que preferia que es mantingués aquella llei. La LOAPA va ser esmenada, no sé si va millorar una mica o no, no ho recordo

això. Però sí, la meva sensació és que primer; no van quedar clares les implicacions del Rei i del general Armada que de fet va ser jutjat després;

i l'altra la LOAPA. Que com a cop d'estat Pinotxetista, bueno l'estil de cop d'estat clàssic, no?, arrestant al seu opositors controlant el govern, des dels militars, etcètera, no se'n va sortir. Però en canvi va provocar un reflux, un tirar enrere del tema de les competències de les autonomies i en concret a les competències a Catalunya. Per tant, un dels objectius dels militars que eren recentralitzar i reforçar el poder de l'estat, ho van aconseguir.

- Perquè en aquell moment, quines diries que eren les problemàtiques o les lluites més importants o les més polèmiques que hi havia en el moment? És a dir, quin era el tema de debat?

- En el moment que es produeix el 23-F hi ha una dimissió del govern, Suárez, que era una persona diguem dins de la dreta més carismàtica. I la substitució per un tecnòcrata que és el Calvo Sotelo. De manera que quan irromp el Tejero l'hemicicle, estaven fent el debat per la investidura del Calvo Sotelo o l'havien acabat de fer llavors mateix. Per tant, no hi havia a davant de l'Estat espanyol, no hi havia una persona tan carismàtica com el Suárez que d'alguna manera va forçar les costures del règim per intentar fer la transició.

Hi havia també un grau bastant alt de conflictivitat social en aquests moments. Jo diria que la suma de tot va ser aprofitat per la gent que volia tirar enrere. Però l'entorn era de una certa feblesa del govern espanyol perquè el Suárez havia hagut de dimitir no recordo exactament per quins motius. I després, perquè el Calvo Sotelo era una persona molt tecnòcrata, molt grisa des del punt de vista... Dins de la política hi ha gent molt racional, hi ha gent que, a més de tenir un discurs molt racional, sap transmetre emocions. I ell no era d'aquests. En canvi, el Suárez desprenia una aureola d'una persona més sincera bueno amb més lideratge. El que passa que el seu partit, es va trencar en molts trossos. Era una amalgama de demòcrates liberals, alguns socialdemòcrates i tot, i va tenir una crisi interna i es va trencar. Llavors estava amb una feblesa del partit governant per una banda. Feblesa també del president del govern i tot el tema de les morts en un moment àlgid d'ETA. La suma d'això, i de segons quins poders franquistes per tornar a recuperar el

control de la societat i el control de l'economia van ser els desencadenants pel meu veure.

- Ara, tornant al món manresà, hi va haver alguna resposta per part d'algun col·lectiu que estigués a favor del cop? O hi havia grups i/o col·lectius que es poguéssin posicionar de manera explícita en suport al cop d'estat?

- No sé si es va manifestar públicament, però el que sí sé és que hi havia grups d'extrema dreta. Fou una persona que liderava bastant aquests grups, que era més gran però tenia grups de joves que li donaven suport el que organitzava. Era un que es deia Emilio Utgés. Era una persona que va viure uns quants anys a Xile després del cop d'estat. Que últimament, va morir no fa gaire temps, i aquest a vegades venia ell i uns quants més a controlar les xerrades que organitzàvem com a nacionalistes d'esquerra quan ja era una cosa legal.

Haviem fet algun acte de desagravi a la plaça de la reforma. Hi havia una mena de monòlit franquista, una mica com el que hi ha a la plaça del 5 d'oros a Barcelona, allà cruïlla Diagonal amb Passeig de Gràcia que hi ha una mena de monòlit. Doncs hi havia un monòlit no tan alt que estava allà i hi havia posat primer "Caídos por Dios y por España" amb la llista de persones que havien caigut del bàndol franquista. Llavors això es va canviar i allà feien un homenatge de tant tant no sé si era el 12 d'octubre o què. Primer amb les autoritats i després els grups feixistes. Llavors aquest monument primer es va arreglar dient "Per tots els morts de la Guerra Civil" però no deixava de ser un monument amb el símbol que tenia. I sé que a una proposta de Nacionalistes d'Esquerra, aquest monument es va desmuntar. Vam forçar a l'ajuntament a desmuntar-lo. Va ser un dels paquets per aprovar els pressupostos i llavors ho van treure no i no sé si es guarda al cementiri desmuntat. Però hi havia una persona aquí a la comarca un tal Bosch que va ser president de Societat Civil Catalana. I aquest era un dels feixistes a la comarca de l'extrema dreta. Després hi havia també un tal Escaler a Artés. Hi havia un grup a Artés hi havia un grupet que hi va haver un període que quan hi havia concerts que es feien a la pista Castell venien Skins Fatxes amb bats de bàisbol que fins i tot, hi havia hagut una batalla entre Redskins i Skins fatxes a la sortida d'un concert. L'últim cas, això ja molt més recent, aquella agressió que hi va haver a Stroika. Però sí estaven

organitzats però no ens inquietaven especialment. Tot i que procuràvem saber que feien.

- Bueno, ara hi ha més a nivell de també per curiositat, i perquè tu en sabràs més, creus que actualment algú estaria disposat a parlar-ne? O que anys més tard n'hagi parlat? Algun dels noms que m'has comentat o algú en concret?

- D'aquí Manresa vols dir? El Bosch jo diria que no li agradaria perquè seria ensenyar una cara una mica lletja, Societat Civil Catalana van del rotllo de conciliació i tal cap a un paper una mica més tranquil. L'Escaler aquest d'Artés no t'ho sé dir. El Utgés hauria estat bé si haguéssim arribat a temps perquè jo crec que hauria parlat sense complexos, però fa poc com que es va morir sense descendència i el pis era municipal perquè era una persona llavors que s'acollia els paràmetres de serveis socials. Li van trobar una biblioteca franquista brutal sé que algú es va quedar alguns llibres, i d'altres segurament que devien desaparèixer perquè no fessin mal. No et sabia dir aviam, aquí el que hi havia durant anys abans, però llavors ja no pintava gran cosa, era el metge Pastor, un falangista que va tenir un paper important durant els anys 40 i 50 i es va presentar al 79 a les llistes de la Falange a Manresa, però no van treure ningú. Els seus fills mai han compartit amb ell aquesta ideologia, per tant, tampoc crec que estiguessin interessats en parlar-ne.

- Doncs ara per acabar, vist en perspectiva, com creus que va ser el camí del 23-F fins ara, i com veus des dels ulls d'ara el cop d'estat perquè m'imagino que en aquell moment potser tampoc hi havia tota la informació. Vull dir que potser els anys posteriors va anar sortint més a la llum tota la informació completa del que va passar.

- Home mira el fet de què no hagin volgut desclassificar la documentació del 23-F diu alguna cosa. Diu que hi ha persones que encara estan vives, que no voldrien que se sabés què va passar exactament. Per tant, a mi em sembla que la implicació del Rei en el cop no tant cutre per entendre'ns, però en el cop que intentaven donar a mi em sembla evident. Després vergonyós un intent de blanquejar el Rei com a garant de la democràcia que van fer les forces constitucionalistes i que han anat fent tota la gent que estaven satisfets amb com havien quedat les coses a la transició. En el fons el

que pretenia el cop era garantir la pervivència de la élite econòmica, administrativa, judicial i funcional que hi ha a l'Estat espanyol, protegint els interessos econòmics dels poderosos. I això va quedar intacte.

- Val jo crec que més o menys ha quedat tot respost, vull dir moltes gràcies! El que sí que m'ha sorprès és el fet de que us vau reunir tots a l'ajuntament, i al formar part de diferents espais ideològics, quin era l'ambient allà?

- Mira, mira l'ambient venia de la següent manera: nosaltres havíem estat a l'oposició democràtica clandestina durant molts anys. Llavors havíem participat en àmbits unitaris com l'assemblea de Catalunya i aquí participàvem el PSAN, el PSUC, el PSC, Convergència Democràtica, Unió i els partits que no hi eren, que no formaven part d'aquest bloc que havia lluitat clandestinament contra la democràcia, eren la UCD que tenia 3 representants a l'ajuntament i una candidatura independent feta de forces conservadores de Manresa que en van treure 1. I aquesta persona, primer era el president de la Cambra de la propietat, però va dimitir i va agafar el seu lloc el president de la Cambra Agrària, que era com una agrupació de pagesos. Llavors es va crear el 79, fruit una mica d'aquest treball conjunt es va fer, un govern on hi havia tots els grups menys aquests dos que t'he dit, la UCD i els independents de dretes. L'únic que aquest pacte del 79 a la tardor del 1980 av saltar pels aires. Representa que els socialistes que tenien l'alcaldia, van fer fora del govern al PSUC, el Partit Socialista Unificat de Catalunya, els comunistes del PSUC. Llavors en aquell moment jo vaig dimitir del govern una mica en solidaritat amb aquesta acció. En el fons van ser una mica excuses de mal pagador, però parlant obertament amb algú d'ells, et deien escolta que la societat manresana és més conservadora i nosaltres volem agafar un paper més central i vosaltres ens doneu un impuls massa esquerranós. Hi havia les relacions personals, que en algun cas s'havien trencat molt. Sé que en algun ple hi havia hagut insults personals també, però amb tot una colla de gent com que teníem un passat comú hi havia tensions polítiques, però en la relació personal en general sempre l'ajuntament de Manresa normalment hem procurat separar la part personal de la part política. Per tant tu confrontes idees, tens una opinió diferent, a vegades et discutiràs quasi mossegant, però com a persona es manté les formes i una certa cordialitat.

- Doncs per mi ja ho tindriem, moltes gràcies per haver vingut i haver compartit amb mi el que va ser per tu el 23-F.

7.2. ANNEX 2

Entrevista completa a Lluís Vidal Sixto, aleshores afiliat de Comissions Obreres. Realitzada el 17 de juliol del 2023.

- Primer de tot, en el marc del 23F, em podries explicar com vas viure els fets a nivell personal i com van afectar a la vida quotidiana?

- Bé, la repercussió personal va ser molt concreta. Jo estava fent el servei militar i a la caserna en què jo estava es va decretar una situació d'alerta, que n'hi deien. Va consistir en que ens van portar al pati enmig d'uns edificis en forma quadrada, un lloc molt gran al que li diuen *Pati d'Armes*. Jo estava a una divisió de tancs a Melilla, en concordança, l'espai era molt gran.

Només provocar-se els fets van sortir per la televisió les imatges. Els comandants de la caserna ens van mobilitzar per estar en estat d'intervenir. En quin sentit? Doncs ni idea. Ens vam quedar amb tots els vehicles preparats en aquest *pati d'armes* i tots dormint en una mena de tendes de campanya, vestits d'uniforme i preparats pel que sigui.

Per tant, la repercussió va ser molt directe. No sé si a altres casernes militars de tot l'estat es va fer alguna cosa similar o no, però allà a la ciutat de Melilla, on hi ha moltíssimes casernes de tota mena, la situació era similar a totes. Potser hi havia quinze casernes més de diferents cossos ja que és una ciutat en què la meitat de la població són militars i l'altra meitat civils. Per això, hi havia una tensió molt forta.

En principi, quan tu vas a fer la mili, hi vas obligat i mai penses que et trobaràs realment en una situació on hagis de fer res, ni maniobres amb els canons ni amb els tancs i , per suposat, tampoc llançaments de granades. Allà, tot ho veus com uns exercicis i els fets van provocar una gran incertesa.

- Per la gent que éreu allà també va ser estrany que passés el que va passar, no? Tampoc en sabíeu res?

- Sí, sí. Ens van obligar a fer tots aquells moviments, però no sabíem ni per quin motiu. Llavors, no hi havia mitjans de comunicació tan bons, nosaltres no sabíem res.

No sabíem què passava. Ens van posar allà i fins al cap d'unes hores no van començar a posar les imatges a la televisió, al canal únic, que crec que no existia ni TV3! Tot en blanc i negre i notícies molt disperses; que si havien sortit els tancs a València i moltes altres coses. Érem allà però estàvem comunicats, i quan passaven les coses també ens arribaven les informacions.

- Llavors, tu has estat tota la vida a CCOO, oi?

- Bé, jo hi estic afiliat des de l'any 1977, però en tant de persona individual que hi està associada. No és fins el 1996 que hi assumeixo alguna responsabilitat, ve a ser, bastants anys més tard de quan es produí el cop. Ara bé, algunes informacions sí que les sé ja que tinc alguns amics i familiars amb qui sí que mantenia contacte per telèfon...

- Quina va ser la primera impressió al sindicat, com a col·lectiu, i com van afectar de manera més directe els fets? A l'estar organitzada contra un govern autoritari sempre fa més por.

- Va haver-hi dues reaccions immediates als fets del 23F.

Primerament, la convocatòria d'una vaga general. No et sabia dir si a nivell estatal, però sí a Catalunya. No va ser gaire efectiva degut a la rapidesa dels fets. Algunes empreses del Bages, a Manresa, sí que es van aturar i estan registrades, però moltes altres no, ja que va ser una cosa molt espontània, ràpida i accelerada.

En segon lloc, la gent es va reunir al Local Sindicat. Amb "reunir" no em refereixo a quedar allà a les vuit de la tarda i ja està, sinó a pensar molt en què fem o què no fem. Allà es va difondre la vaga i es van prendre mesures defensives.

En aquell moment, no existien els fitxers informàtics i tota la documentació dels afiliats en organitzacions eren només unes “fitxetes” en un arxivador. Tot això es va fer desaparèixer perquè hi havia molta por, molta por del tot raonable. Per quin motiu? Doncs perquè si hi començaven a haver detencions per formar part de segons quines organitzacions, la millor mesura defensiva era vetllar perquè no hi hagués informació disponible. Fins i tot, part de la documentació que es va amagar i no destruir va aparèixer anys després arran d'un moviment sorgit a partir d'amics i familiars per localitzar els documents i la gent ja ni ho recordava.

Aquesta situació d'alerta, en què la gent tenia por i moltes mesures a la butxaca per quan calgués es va allargar bastant de temps. Bastant de temps que ja et dic, a mi em va agafar a mig servei militar i ben bé un any després la situació seguia. Es creia que això podia ser com els terratrèmols; passa el més gros, però hi pot haver rèpliques que poden ser fins i tot més grosses.

No se sabia què podia passar, era un panorama una mica incert. Ningú podia valorar quina força hi havia darrere del que en principi havia fracassat. Era com un volcà: fa una erupció i el dia ja s'ha acabat. Però, que passarà després? Es pot repetir i les conseqüències allargar-se mesos i mesos.

- Tornant en clau personal, els fets van durar molt poc, diguéssim.

- Sí, els fets com a tal sí.

- Però, la por de que es pogués repetir va durar més, no?

- Sí. Va durar més perquè quan s'investiga i es parla i van apareixent informacions es descobreixen els antecedents del 23F; les conspiracions, les reunions, conxorxes... La conclusió era, si hi ha hagut coses prèvies també n'hi poden haver de posteriors. Com a mínim hi havia una gran incertesa.

Cada persona, cada col·lectiu, cada espai territorial ho va viure a la seva manera, però la por i la prevenció de les coses no tenen un principi i un final, i tothom hi va passar.

A més, hi va haver tot el tema de les detencions, els judicis dels colpistes, pressions perquè fossin condemnats lleus o assolir l'amnistia i ningú tenia clar com acabaria tot.

- I en relació al que has comentat sobre la vaga i la reacció social, la gent va optar per quedar-se a casa i no parlar-ne?

- És difícil veure-ho de lluny i valorar una cosa amb un principi i un final tant ràpids.

Es creia que calia prendre unes mesures preventives i actuar immediatament. Si els fets haguessin prosperat més jo crec que la Vaga General sí que s'hagués donat. És impossible saber-ho, però veníem d'una transició amb gran mobilització; vagues obreres, moviments socials, reivindicacions pels drets ciutadans... A no ser que hi hagués hagut una repressió militaritzada brutal jo crec que s'hagués donat.

Si hagués passat com ja havia passat anys abans de la República amb la dictadura ferotge de Primo de Rivera, que il·legalitzà sindicats com la CNT i altres, segurament hi hagués hagut resistència.

Llavors, també va passar una cosa molt important que jo crec que va ajudar a desactivar aquestes pors encara que va atiar altres conseqüències. Són les eleccions que va guanyar Felipe González amb el Partit Socialista. Van marcar un canvi. No només es manté una democràcia formal, sense dictadura militar ni similars, sinó que també hi ha un canvi pel que fa a que el nou govern és d'un partit que fins al moment havia estat il·legal. Es tracta d'un govern que porta l'etiqueta d'esquerra socialdemòcrata com en altres països europeus. Això, jo crec que va ajudar a tancar aquesta etapa.

Del llibre *El moviment obrer a la comarca del Bages* hi ha aquest tros sobre el 23 de febrer que parla i cita alguna empresa. D'aquesta manera s'evita que, al cap del temps, quan la gent fem coses no passin a l'oblit. Per exemple, l'empresa Auxiliar Tèxtil Manresa, que havia sigut molt important. Era allà dalt on ara hi ha el banc d'aliments.

Bé, això és el que et puc dir d'aquell temps tant curt; es va convocar una vaga general a tot Catalunya com a mínim, no et sabia dir a nivell d'Estat ja que no tinc documentació, i que a Manresa va tenir repercussió però no en tenim gaire informació ja que no està ben recollida ni registrada. Podria ser que altres centres d'estudi del Bages sabessin alguna cosa més, no ho sé. També tenen aquell llibre

anomenat *Històrics de Manresa*, una col·lecció amb molts volums i moltes fotos de Manresa, que pots trobar a la biblioteca.

Llavors, jo diria que més o menys tot va quedar tancat amb les eleccions que he mencionat. No recordo ben bé l'any en què Felipe González va guanyar aquestes eleccions, però deuria ser un o dos anys més tard del 23F i la victòria del PSOE marca un abans i un després.

A nivell general, jo crec que passen dues coses. Primerament, els poders que hi havia a darrere i beneficiaven el cop d'estat no es van desactivar. La dreta i l'ultradreta, que encara restaven del franquisme, van influir molt en que el nou govern, tot i ser democràtic, impulsés unes polítiques molt conservadores en tots els camps. El que podria haver estat un gran canvi es va veure molt limitat, a nivell de drets, sindical...

D'altra banda, l'altre element que cal mencionar és que vam entrar en una gran crisi. Entre una cosa i l'altra el moviment sindical va patir un gran retrocés. La por a la repressió, la por a perdre la feina en plena crisi i amb la caiguda de moltes empreses... Va ser un moment molt dur.

Pel que fa a drets nacionals, tot va anar al contrari del que se suposa en un estat democràtic. Si la constitució ja era limitada, s'apostà per la centralització i l'antifederalisme amb l'aprovació de lleis com la LOAPA, la *Ley Organica de Harmonización del Proceso Autonómico*. La constitució era dubtosa, però es va anar blindant tot i es va anar convertint en una política cada vegada més retrògrada. I, per exemple, el govern de Felipe González en el període del 1984-1994, si fa no fa, comença a aprovar lleis laborals molt precaritzadores; contractes temporals a manta sense cap causa, contractes d'aprenentatge... No és fins el 1994 que legalitza les ETT.

Llavors, té a veure amb el 23F, potser cap al final no, però al principi molt. I hi va haver reconstruccions industrials molt grans, es van tancar moltes fàbriques, al País Basc, a Sagunt, la mineria... Tot de reconversions molt bèsties.

Hi havia pocs programes de transició que la gent de base notés les conseqüències. Per exemple, el ministre d'economia del moment, que es deia Solchaga, era de

caràcter ultraliberal. Es va popularitzar la tendència dretana del govern i de l'estat i a tot el cercle d'aquestes idees que se'n deia la *Beautiful People* (la gent guapa). La gent d'esquerres no necessitava a la de dretes per governar ja que ja feien ells mateixos les polítiques.

Llavors, va fer alguna llei que sembla molt interessant. Per exemple, em sembla que va ser l'any 90, que es va decretar la jornada de 40 hores, que fins al moment era de 44. Això, al món sindical es veu com una fantasmada perquè en aquell moment ja quasi tots els convenis col·lectius tenien la de 40. Legislar una cosa quan el 80 o 85 per cent ja s'està fent així, no marca cap canvi, simplement et sumes al carro. Té mèrit fer una llei d'igualtat ara que no n'hi ha, però si hi hagués una gran igualtat entre home i dona no tindria mèrit aprovar-ne una llei.

Més coses regressives, el referèndum de l'OTAN. Per què dic regressives? Perquè independentment del que cadascú pensi, el PSOE d'entrada va dir que no a l'OTAN i després canvià d'idea i va pressionar a la població perquè votés que sí, amb mesures com el discurs de Felipe González a la televisió, que tenia l'objectiu d'atemorir la població perquè anés a votar. Aquest esdeveniment ens recorda a les declaracions del rei el dia 3 d'octubre. Són declaracions per posar la por al cos de la gent; que si ens quedarem fora d'Europa, que si un país insegur i moltes coses més. Tots aquests canvis de política exterior, de com s'organitza l'estat i de política social van portar a vàries vagues generals en defensa del que en aquell moment era la seguretat social. Parlem de dos o tres períodes de vagues contra la política de Felipe González. Una d'elles contra la política de *empleo juvenil*, que atorgava al jovent unes condicions laborals molt precàries i atribuïa un salari mínim diferent entre joves i no-joves. Aquestes accions no creaven ocupació, sinó que feia que l'ocupació que es necessitava tingués un preu més baix.

- Tant abans com després del cop d'estat, en concordança amb el context del moment, què es vivia? Hi havia molta tensió política? Acabats de sortir de la dictadura, la població aparentava ganes de progrés? Quines eren les principals reclamacions dels partits? Van tenir alguna cosa a veure amb l'intent de cop d'estat?

- Bé, jo crec que sí que hi van tenir a veure. El moviment sindical i els grups d'esquerra amb reivindicacions nacionals tenien una gran presència al carrer. Ja

l'havien tingut a la Transició amb les demandes per la democràcia, però fins al moment les reivindicacions havien estat per assolir els continguts de la democràcia, els drets socials.

Tot i això, els drets no tiraven endavant. A nivell sociolaboral res progressava, no hi havia llei de prevenció de riscos, la meitat dels sectors no tenien conveni i estaven al salari mínim, hi havia una gran dificultat per fer eleccions sindicals... L'ambient era molt repressiu, un dels col·lectius que més havia anat a la presó, també durant la Transició, va ser el moviment obrer. Crec que només per formar part de CCOO es van detenir vint dirigents acusant-los de subversius i els van condemnar a penes de trenta, quinze o més anys. A qualsevol delictes hi havia unes lleis molt restrictives i el codi penal gairebé no s'havia tocat d'ençà la dictadura, tot i que s'hagués fet la nova constitució l'any 1978. Les condemnes per desordre públic, desobediència a l'autoritat i similars eren molt habituals. Els temes laborals es barrejaven amb tots els temes socials, com el dret a associació o a manifestació.

- Per tant, en aquell moment el moviment sindical encara estava patint una gran repressió, no?

- Sí, hi havia repressió. La gent gran li deia a la jove: no et compliquis la vida, que això et pot portar males conseqüències. En aquell moment, es podia fer una manifestació i, per molt legal que fos, podia acabar amb detencions i càrregues policials.

Aquí, per exemple, hi ha un capítol que parla d'una empresa a Manresa, Lemmerz, davant la Pirelli. Allà hi va haver una gran repressió i van ser uns esdeveniments més significatius d'aquell moment.

El conflicte de (Lemmerz) va tenir lloc el 1981-1982. Va ocórrer just després del cop d'estat. Hi ha altres notícies de conflictes laborals fins l'any 83, i cal tenir en compte que per la història quatre o cinc anys són molt pocs. Pensa que alguns convenis tenien una clàusula que mencionava l'aplicació de la llei d'amnistia també en els aspectes laborals, perquè hi havia gent que havia estat discriminada o represaliada abans de la llei d'amnistia i no estava clar si també afectava la repressió sindical. Fins i tot s'entenia com una cosa preventiva, perquè s'estaven duent a terme repressions de tipus sindical encara que la constitució fos teòricament d'esquerres.

L'estatut d'autonomia ara no recordo de quin any és, però a Catalunya i al País Basc hi havia unes atribucions mínimes; una mica més que una regió o una província.

- Tornant al dia dels fets, ja m'has explicat la resposta al cop, però com a sindicat es va poder plantejar algun objectiu a llarg termini o similar?

- No, no hi va haver temps. A part de les mesures de caràcter preventiu que ja he mencionat, tot va anar tant ràpid que no es van poder elaborar plans de resposta. Pot ser que algú vagi fer-ne un esborrany o alguna cosa per l'estil, però mai es va arribar a elaborar res concret.

Jo crec que això hagués pogut passar si la situació s'hagués agreujat o estancat durant més dies, si l'ocupació al congrés hagués durat, per exemple, quinze dies s'hagués organitzat alguna cosa i s'haguessin posat propostes sobre la taula. Però tot va ser molt ràpid, com foc d'encenalls, que s'encén i s'apaga.

El que sí que va quedar instaurat durant molt de temps va ser la por.

- Vau parlar amb altres col·lectius de la ciutat? Quina va ser la seva reacció? Vau compartir les maniobres per intentar amagar-ho tot...?

- Fins on sé jo, parlant des de la distància, totes les organitzacions van tenir una reacció similar.

Qui hi havia en aquell moment? Doncs gent del PSUC, d'ERC, de Convergència Democràtica... Bàsicament partits democràtics i organitzacions sindicals, de l'esquerra política o del catalanisme. Totes van tenir una reacció més o menys similar de defensa: amagar la documentació i d'expectativa. Evidentment, els partits no van convocar a la vaga general perquè no era el que tenien més a mà o més propi d'ells. Sí que es van convocar manifestacions ciutadanes a algunes ciutats el dissabte o diumenge, però amb l'objectiu de consolidar la voluntat democràtica de la gent. A Manresa no sé si també es va fer una manifestació. Van ser coses que al ser lluny no et podria explicar bé, però és possible que sí.

Més enllà d'això, materialment no et sabia dir res més. Que hi va haver més repressió cap als col·lectius amb el Cop d'Estat estava claríssim; cap al catalanisme, l'esquerra i el moviment obrer. Això estava més que cantat ja que eren els que

s'havien oposat, amb més o menys intensitat, durant la dictadura i els qui més havien destacat durant la transició. Molts dels detalls els sap cada col·lectiu, però no hi va haver temps ni de socialitzar-ho, de decidir fer un front per donar resposta unitària ni res semblant.

Més enllà d'aquesta convocatòria que no es va arribar a ser necessària o practicada i aquesta tongada de manifestacions en defensa genèrica del sistema democràtic crec que no hi va haver res més organitzat.

- Tu saps quina va ser la reacció de les institucions i els ajuntaments de cara en fora? O no n'hi va haver?

- Jo això ho desconec. Crec que hi va haver una mena de paràlisi. Tot i que es sabia que hi havia resistències dels sectors més franquistes de l'exèrcit, ningú s'ho esperava. Va agafar de sorpresa a la immensa majoria de gent, i també a les institucions. Jo sé que nosaltres, Catalunya, es va posar a disposició la Generalitat per fer el que es cregués oportú de manera col·lectiva. Es va trucar al president del moment, Jordi Pujol, i ens vam posar a la seva disposició pel que es cregués convenient. Potser ell tenia més informació o la informació circulava més directament, a un nivell més macro. De seguida se'ns va dir que potser no caldria fer res perquè això anava cap a la baixa. Bé, no ens vam quedar tranquils fins que realment va passar ja que es diu de moltes coses que no és greu i acaba sent-ho.

L'oferiment es va fer de seguida i era un oferiment per tot Catalunya, haguéssim fet el que s'hagués dit, tenint en compte els límits de la població civil. Si s'hagués donat una situació generalitzada s'hagués pogut organitzar una resistència passiva, però en aquell moment la generalitat no tenia ni mossos d'esquadra! Bé, tenia els quatre de la porta i una guàrdia, però els mitjans per fer front, més enllà dels democràtics – vagues, manifestacions... - eren limitats.

- D'altra banda, aquí a Manresa hi havia organitzacions o partits més de caire franquista que donessin suport al cop d'estat?

- A mi no em consta que hi hagués cap reacció. Hi havia sectors que estaven molt contents, com la Falange, la futura Fuerza Nueva... Tots aquests col·lectius tenien pes a la ciutat, al Passeig Pere III, a l'alçada de l'actual Bershka i Stradivarius, hi

havia un local d'aquests sectors. A la caserna de la Guàrdia Civil tenien un bar-menjador on es trobava tota l'ultradreta manresana. Era un punt de trobada de delators de la Guàrdia Civil.

- Va marcar un punt i després a l'organització del sindicat? Vau haver de canviar coses?

- No... Va canviar el context de més por a repressió i tal, però organitzativament i en la manera d'actuar no ens va marcar. Ens va marcar que hi havia un context més desfavorable que es va ajuntar amb una gran crisi econòmica. Però ens va marcar més la dinàmica la crisi econòmica que fou bestial i que les respostes des de l'estat fossin conservadores que no pas el cop d'estat en si.

- I ja vist en perspectiva, a nivell personal creus que va ser important perquè es fessin canvis sobre alguna cosa?

- Va aparèixer un govern molt més conservador en l'econòmic i en el tema social. I evidentment, ni canviar coses del poder de l'estat... ni res de federalisme ni tocar el rei. El rei va quedar blindat. Hi ha certa gent que fan servir l'expressió "règim del 78" per anomenar tot el bloc ultra-conservador aquest de l'hora de redactar la constitució, que jo ho entenc i tal però penso que més aviat s'hauria de parlar de "règim del 83" en el sentit de que la constitució sense ser cap meravella tenia la possibilitat d'evolucionar les coses cap a una banda o un altre i les coses van quedar escapsades, i l'evolució ha sigut més aviat no-evolució o involució. Per tant, parlar de "règim del 78" ja està bé perquè van ser els pilars, però és allò de dir, una cosa bona que hagués pogut evolucionar molt el 83 desapareixen totes les possibilitats. Per tant, els propulsors del cop volien una involució molt gran i, al final, els majors beneficiats van ser els de darrere que van quedar intactes i van mantenir més poder. El que està clar és que ells sols no tirarien endavant, per tant, darrere hi havia d'haver un grup gran que anés planificant tot el que havia de passar i potser no va acabar sortint bé.

- Doncs moltes gràcies per l'entrevista i per mi ja estaríem. Moltes gràcies.

7.3. ANNEX 3

Entrevista completa a l'aleshores regidor a l'ajuntament de Manresa i diputat al parlament de Catalunya Francesc Padullés. Realitzada el 24 de juliol del 2023.

- Bueno, primer de tot, era més aviat a nivell personal. Com vas viure el dia del 23-F? O si a nivell familiar o personal vas haver de canviar alguna cosa del teu dia a dia.

- Sí, moltes coses van canviar. Home ens va agafar molt de sorpresa a tothom. I vam agafar bastanta por. No tan por personal com por en general, perquè clar, no, no va ser... Per sort, la televisió ho va gravar. Si ara encara no es pugués veure, alguns dirien que no va passar. Va ser molt bèstia, l'entrada d'un grup de Guàrdia Civils al Congrés dels Diputats i segrestant el govern i a tots els diputats i tal i tirant tret al sostre, va esverar molt a tothom. Llavors, des del punt de vista personal, el que vam fer va ser prendre algunes mesures de seguretat. Vaig portar els meus fills a casa del meu sogre, vaig fer una mica de neteja de quatre coses de casa... I a nivell més col·lectiu recordo que vam desplaçar els arxius, del partit o ajudar els del sindicat perquè no es trobessin, i estar al cas. Estar molt al cas, pendent de la ràdio, de la tele i les trucades de la gent.

- Perquè vostè estava al PSUC? No? I estava també en algun altre moviment d'aquí a Manresa...?

- A Comissions Obreres.

- Val, i clar a nivell col·lectiu o com a partit va haver de fer alguna cosa?

- El primer, vàrem haver de posar sota control l'arxiu del partit, perquè no sabíem com acabaria i l'experiència d'altres cops d'estat no és precisament bona enlloc. Llavors vam agafar, recordo tots els arxius els vam posar en llocs segurs i vam reorganitzar-nos de tal manera que si la cosa anava endavant, poguessin mantenir contactes i demés. I no recordo cap cosa més, vam estar units preparant que

fariem, que fariem però tampoc podiem preveure res i la cosa es va acabar resolent a la nit.

- Perquè com a partit vau haver de plantejar alguna cosa. Ho veu fer algun canvi de plans cap a llarg termini? O simplement va ser una reacció?

No no, va ser com un parèntesi. No va canviar l'estratègia política del PSUC i les úniques mesures que es van prendre van ser de caràcter immediat, això que et dic dels arxius, de la documentació. De fet, l'endemà, en principi, tot això ja estava acabat tampoc calia mantenir més mesures. El que estàvem parlant és de que fèiem, si es convocava una vaga general, si es feien coses i tal.

- Al final es va convocar una vaga general no?

- Bueno, no es va arribar a fer perquè com que es va acabar la nit, l'endemà o dies després el que es va veure van ser manifestacions a tot arreu. Però no recordo la sensació de que hi hagués una vaga general.

- Bueno a mi el que em va dir un altre persona, és com que no va acabar de tenir gaire èxit però que sí que va fer alguna empresa aquí a Manresa.

- És possible, el que passa que van ser... És a dir, el que és una crida a una convocatòria a la vaga general, tot i que es plantejava i tal, jo crec que no es va arribar a materialitzar mai. Llavors hi havia empreses on les coses anaven una mica cadascú pel seu compte i anaven fent. Però no hi havia una convocatòria... Se'n va parlar molt, però ja dic com que això es va acabar l'endemà.

- I, a nivell institucional, tenieu 5 regidors, si no recordo malament, vau haver de gestionar alguna cosa com a ajuntament?

- Bueno, nosaltres el que vam fer va ser trobar-nos a l'ajuntament, i vam estar allà tancats en el sentit d'estar allà i xerrant amb el referent dels grups i anar veient que feien. Es van fer gestions de consulta a la Guàrdia Civil, a diferents llocs, aviam si hi havia informació. Clar a Manresa tampoc passava res, tot estava molt focalitzat a

Madrid i València. Però, és clar, en el cas de València va ser molt bèstia la sortida dels tancs, però una vegada els tancs es van retirar, quedava la qüestió del Congrés dels Diputats. Llavors el que vam fer va ser està allà a la a l'ajuntament amb els altres grups, tots pendants de la televisió i de la Ràdio i de contactes i ja està.

- Vau emetre un comunicat, si no recordo malament... Pot ser? Ja sigui com ajuntament o partit?

- Aquella nit es van emetre molts comunicats eh? I segurament l'ajuntament el que devia fer, no sé si inclús vam fer un ple que no me'n recordo... Però segur que es van emetre comunicats i intervencions i tal.

Però bueno els mitjans de comunicació locals que hi havia, la ràdio i el diari, estaven igual que nosaltres. Va durar molt poc temps. Ara fa molts anys i sembla que d'allò però va començar a mitja tarda i va acabar abans de les dotze de la nit. I que va ser molt dur, molt fort, molt contundent però bé. L'únic que fèiem era estar al cas i una vegada es van haver entregat. La Guàrdia Civil i tal... Llavors, és clar lo que es va fer va ser preparar les manifestacions que hi van haver i tal.

- A Manresa com a tal n'hi va haver alguna per això?

- No me'n recordo, sincerament. Bueno, la manifestació que jo recordo, perquè sempre, va ser molt multitudinària va ser la de Madrid vist a la tele, segurament n'hi va haver a Barcelona. Segurament a Manresa es van fer coses. Però si tens dubtes entres al Regió 7 del moment i segur que ho trobes millor que jo que no m'enrecordo.

- Vostè sap alguna cosa sobre si l'alcalde... S'havia dit que havia fet una trucada al cap de la Guàrdia Civil de Manresa. Sap si va existir aquesta trucada o què es van dir?

- Aviam la informació que recordo que ens va donar a l'alcalde és que havia parlat amb el tinent coronel de la Guàrdia Civil, que també hi vam parlar nosaltres, i el que ens va dir és que tranquils! No va fer cap manifestació. Tot i que cal recordar que era la Guàrdia Civil la que estava dintre del Congrés. Vull dir que la Guàrdia Civil de

Manresa no sabem quina decisió hagués pres, però bueno, sempre en malfiava. Però no, no hi va haver moviment aquí, no hi va haver cap cosa que em digués que la Guàrdia Civil de Manresa prenia cap decisió i recordo que aquesta conversa hi va ser, i que en Joan Cornet ens va informar de que havien parlat. I que la resposta que li havia donat és que estiguéssim tranquils, traient ferro a la situació.

- Hi havia una mica aquesta por de què es pogués estendre's a més llocs?

- Aviam la por aquesta és la que tots teníem i de fet es va muntar un sistema de vigilància a la caserna de la Guàrdia Civil eh? Hi havia gent que estava que vivia per allà, que estava al cas, i que informava més o menys de si hi havia moviments. És que això és una cosa que era tan impactant i tant escandalós, que podies pensar que sí, però de fet no, perquè a part de València, si hagués estat diguem-ne més generalitzat, de la mateixa manera que el Milan del Bosch va treure els tancs a València, haguessin sortit a altres llocs de l'estat. I no va passar. L'altra cosa és a dintre de les casernes que recordem que la ocupació del Congrés el va fer la Guàrdia Civil però els únics militars que es van mobilitzar van ser els de València.

- A nivell de les persones, de la gent... La vida quotidiana va canviar? Si anaves per Manresa hi havia una sensació més incòmode o com era la situació?

- No, no, la gent no estava pel carrer, la gent estava a casa pendent de la televisió i de la ràdio i de les notícies que hi hagués. Nosaltres ens vam trobar l'ajuntament i parlàvem i tal, però és clar, hi havia neguit i hi havia incertesa. Recordo que vam veure a la sala de plens o el despatx de l'alcalde vam seguir per la televisió el discurs del rei. I el discurs del rei ens va alleugerir molt més a tots. Dient-me amb el seu uniforme de capità general, que els militars es quedessin a les casernes i que ja havia donat les ordres pertinents. Total, donava ja la sensació de que això s'havia acabat. Però fins cap a la matinada no van sortir del Congrés dels Diputats. Van sortir tan tard perquè hi va haver una negociació. Tejero va assumir ell i dos o tres més la responsabilitat i els soldats van acabar sortint per una finestra. A canvi de quedar ells presoners, allò em sembla que es va dir el pacte del capó que van firmar amb un capó d'un cotxe.

- L'ajuntament en aquell moment era un era Ajuntament fort? Ho sigui era el primer mandat però hi havia hagut alguna polèmica durant aquell temps? Hi havia bona entesa?
- No, aviam, hi havia bona entesa personal. Políticament cadascú defensava el que defensava. Però en relació a aquest tema no hi va haver cap mena de problema. És a dir, allà no va venir ningú a tenir una actitud favorable al cop d'estat, eh?
- Vale ja per acabar, ara vist en perspectiva, creus que falta informació sobre el 23-F cap a la resta de gent, creus que encara calen més coses a destapar sobre el sobre aquell dia?
- Jo crec que l'essencial se sap. I llavors hi han coses. Que no sabrem mai. Perquè no crec que estiguin en cap arxiu. No crec que hi hagi uns documents i coses d'aquestes que estiguin en un arxiu i que sigui possible trobar-los i jo crec que no perquè ja hagués sortit.
- Perquè aquí Manresa no no hi havia cap cap persona o col·lectiu que estigués favorable al cop que ho fes públicament o que?
- En la tarda i els dies següents no va aparèixer ningú.
- D'acord, d'acord era per saber si tenia algun mecanisme per poder parlar amb algú favorable al cop.
- Jo crec que els únics que podien tenir una informació en directe és el comandament de la Guàrdia Civil. Potser el de la policia.
- D'acord, doncs moltes gràcies per acceptar la meva entrevista.

7.4. ANNEX 4

Comunicat oficial de l'ajuntament de Manresa després del cop d'estat.

- Reunits a l'Ajuntament de Manresa l'Alcalde i els Consellers representants dels partits PSC, CiU, PSUC, CC- UCD, PSAN, junt amb representants de ERC i de les centrals sindicals UGT i CCOO, davant l'intent de cop d'estat ocorregut a la tarda del dia 23 a Madrid, volem fer públic el següent comunicat: 1er. Condemnar l'acció portada a terme al segrestar el Congrés de Diputats, a la vegada que manifestar la més enèrgica protesta per aquest atemptat a la Constitució i a la democràcia.
2on. És criteri unànim dels reunits que l'única sortida a la situació creada és la de consolidar la democràcia, i a tal fi, fem una crida als ciutadans perquè prestin suport les diferents institucions democràtiques (Rei, Parlament, Generalitat, Ajuntaments), com a garantia a les llibertats individuals i col·lectives, camí escollit per la majoria del poble.

7.5. ANNEX 5

Comunicat oficial de l'aleshores president de la Generalitat, Jordi Pujol, després del cop d'estat. Emès cap a les 9 del vespre.

- Els fets d'aquesta tarda, que tots els ciutadans més o menys confusament coneixen, m'obliguen a donar una explicació de quina és la situació d'aquest moment en el país, en el conjunt d'Espanya, per tal que existeixi entre tots el necessari coneixement i també la necessària serenitat. Com tots sabeu, aquesta tarda, a mitja tarda, dues companyies de la Guàrdia Civil han entrat en el Congrés de Diputats en el moment que es procedia a la votació del nou candidat, del candidat del govern, el senyor Leopoldo Calvo Sotelo, que han fet que els diputats en el moment s'haguessin d'ajoure a terra, hi ha hagut fins i tot unes rafegues, sense cap víctima, sense cap desgràcia de tipus personal. En aquests moments els diputats segueixen a dintre, segueix estant el Congrés de Diputats ocupat per aquestes companyies de la Guardia Civil, que també estan rodejant l'edifici.

Però en la resta del país hi ha una tranquil·litat absoluta excepte en la Tercera Regió Militar, és a dir, a la Regió Militar de València, en la qual el seu Capità General ha proclamat l'Estat d'excepció. Pel que fa referència a Catalunya la tranquil·litat es absoluta, la tranquil·litat és total. És evident que la forma i el moment en que s'han produït aquest fets relenteix una gravetat especial pel fet de que tot el Govern, que encara d'una manera precària estava en funcions esperan la designació del nou cap de govern, que està tancat a les Corts i que el propi candidat ho està també. Per tant en aquest moments a Espanya no hi ha més autoritat que l'autoritat del Rei. En aquests moments l'autoritat al més alt nivell de l'Estat està tota ella a mans del Rei és per això que tinc la satisfacció de dir-vos que aquesta tarda he parlat amb el Rei, que el Rei m'ha manifestat la seva plena tranquil·litat respecte a la situació, i respecte el que ha de ser el resultat final d'aquests fets. M'ha parlat del seu domini de la situació i que l'Exèrcit està, efectivament, en, evidentment, aquest fet com ja he esmentat abans com a excepcional a la situació del País Valencià, l'Exèrcit està a disposició del Rei.

He parlat també amb el Capità General de Catalunya, amb el qual mantinc un contacte estret, un contacte cenyit, i també ell m'ha donat totes aquestes garanties, totes aquestes seguretats, m'ha reiterat la situació de normalitat que hi ha a Catalunya, i m'ha reiterat la decisió d'ell i de tot l'Exèrcit que la Constitució no sigui vulnerada i que aquests fets d'aquesta tarda no produeixin, no comportin, conseqüències negatives.

Aquest sol fet, aquesta és l'actitud que tinc l'obligació, però al mateix temps el goig de transmetre-us les més altes autoritats, les persones que realment en aquests moments tenen el poder de decisió a les seves mans, el Rei, el Cap de l'Estat Major, aquesta és la situació.

Però ara em cal dir-vos quina és la consigna del Rei, consigna que jo com a President de la Generalitat us vull transmetre amb tota l'energia, amb tota la força moral de la nostra Institució Autònoma, i és que el que cal ara és que el nostre país mantingui la serenitat, que el nostre país no doni ara, en aquest moment de crisi, en aquest moment delicat que no ofereixi situacions, que no faci fets que poguessin complicar les coses. Per tant, jo us demano que la

resposta que ha de donar el poble de Catalunya, i crec, espero, que també tot el poble d'Espanya, sigui el que davant d'aquest fet hi ha d'haver una resposta normal, una resposta serena, no una resposta a base de manifestacions, ni de vagues, ni de concentracions de cap mena, una resposta, la resposta d'aquesta nit, que la resposta de demà ha de ser una resposta, repeteixo, de normalitat, de treball com cada dia, de fer les coses amb serenitat, amb un estat d'ànim serè.

Sapigueu, estigueu segurs que les autoritats totes les que tenim en aquests moments la possibilitat d'actuar eficaçment sobre aquesta qüestió portem l'afer entre mans, i que sobretot els que tenen la més alta responsabilitat, en especial el Rei, s'ocupen molt directament, amb plena confiança de tota aquesta qüestió. Demanen, això sí, que el país els ajudi, justament mantenint també, tothom aquesta serenitat que ens demanen. Això és tot.

Si durant aquesta nit es produís algun fet que obligués a fer una nova comunicació, el President de la Generalitat us la faria, però en tot cas, si no és així, tingueu la seguretat que el que he dit és el que val, que és el que existeix, que hi ha moments òbviament difícils, però és una dificultat que està portada, que és una situació que està controlada i per les persones que l'han de controlar, amb plena eficàcia. Res més.

7.6. ANNEX 6

Comunicat oficial de l'aleshores Rei d'Espanya, Joan Carles I, després del cop d'estat. Emès cap a 1/4 de dues de la nit vestint uniforme de Capità General de l'Exèrcit de Terra.

- En dirigir-me a tots els espanyols amb breuetat i concisió, en les extraordinàries circumstàncies que viu en aquests moments el país, demano a tots la major serenitat i confiança i els faig saber que he cursat als Capitans

Generals de les Regions Militars, Zones Marítimes i Regions Aèries la següent ordre:

Davant la situació creada pels successos desenvolupats al Palau del Congrés, i per evitar qualsevol possible confusió, confirmo que he ordenat a les autoritats civils i a les Juntes de Caps d'Estat Major que prenguin totes les mesures necessàries per mantenir l'ordre constitucional dins de la vigent legalitat.

Qualsevol mesura de caràcter militar que en el seu cas s'hagués de prendre, haurà de comptar amb l'aprovació de la Junta de Caps d'Estat Major.

La Corona, símbol de la permanència i unitat de la Patria, no pot tolerar de cap manera accions o actituds de persones que pretenguin interrompre per la força el procés democràtic que la Constitució, votada pel poble espanyol, va determinar en el seu dia a través de referèndum.